

สารนิพนธ์

เรื่อง ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังสงครามสั่งสอน

โดย

นางสาววิภารัตน์ ศิระวรกุล

รหัสนักศึกษา 05590767

สารนิพนธ์/บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวข้อวิจัย	ความสัมพันธ์เวียดนาม – จีน ภายหลังสงครามสังคมนิยม
ชื่อนักศึกษา	นางสาววิภารัตน์ ศิระวรกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ดร.ศิปดี นพประเสริฐ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์เวียดนาม – จีน ภายหลังสงครามสังคมนิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ. 1991 - ค.ศ. 2011 เพราะ ในปี ค.ศ. 2011 เป็นปีที่เห็นถึงผลของการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนที่เด่นชัด โดยผลของการปรับความสัมพันธ์กับจีนที่เกิดขึ้นมีทั้งในด้านเศรษฐกิจที่จีนมีโครงการเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม และประเทศอื่นๆ ในอีกหลากหลายด้านที่เข้ามามีบทบาทกับการปรับความสัมพันธ์ในครั้งนี้ และศึกษากระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน เริ่มต้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์กว่า 1,000 ปีจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งสองประเทศได้มีความสัมพันธ์กันมาโดยตลอด ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งกันในช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์ยาวนานจนถึงสงครามสังคมนิยม ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็มีการกระทบกระทั่งกันมาโดยตลอด เนื่องจากการขยายอิทธิพลของจีน และการพยายามเอาตัวรอดของเวียดนามในการถ่วงดุลอำนาจจีน โดยในช่วงสงครามเวียดนามจีน หรือสงครามสังคมนิยม ทำให้เวียดนามเดิมที่มีปัญหาความขัดแย้งกับจีนสะสมกันมาอยู่แล้วยิ่งทวีคูณขึ้นไปอีก แต่เนื่องด้วยปัจจัยที่ทำให้เวียดนามต้องหันเหและพยายามปรับความสัมพันธ์กับจีน แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายนอก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทระหว่างประเทศภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็น เวียดนามจำเป็นต้องขอความช่วยเหลืออย่างมหาศาลจากนานาประเทศ จึงทำให้ประเทศเวียดนามต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และมุ่งเน้นการปรับความสัมพันธ์ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจใหญ่อย่าง จีน และปัจจัย

ภายในประเทศ เนื่องจากความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980 ส่งผลให้ประเทศเวียดนามเกิดความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ล้าหลังและประสบปัญหาประชากรยากจน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการปฏิรูปประเทศ เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ และที่สำคัญเวียดนามได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปรับความสัมพันธ์ที่จะช่วยให้เวียดนามพัฒนาก้าวไกลยิ่งขึ้น

สำหรับการดำเนินการและกระบวนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน เริ่มต้นจากความพยายามของผู้นำทั้งสองประเทศได้เริ่มมีแนวคิดปรับความสัมพันธ์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ยังคงเป็นปัญหาของทั้งสองประเทศ โดยได้มีการจัดการประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างเวียดนามกับจีนหลายครั้ง มีการร่วมเจรจา แก้ไขปัญหาและขยายตัวเข้ามาทางรอบด้านของทั้งสองประเทศ จากการประชุมร่วมเจรจาของผู้นำทั้งสองประเทศหลายครั้งนับไม่ถ้วน ทั้งสองประเทศก็สามารถทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีสัญญาณที่ดีขึ้น

เมื่อมีการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนได้มีสัญญาณที่ดีขึ้น สำหรับผลลัพธ์ที่ตามมา ก็ย่อมมีผลเป็นไปตามทิศทางตามทั้งสองประเทศวางไว้ โดยผลลัพธ์จากการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนภายหลังปรับความสัมพันธ์กันย่อมทำให้ทั้งสองประเทศเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยทั้งสองประเทศต่างแสวงหาความร่วมมือ และนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางการเมือง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางทหาร ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศได้มีการปรับความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดี แต่ปัญหาและความขัดแย้งบางประการก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้ทั้งสองประเทศความสัมพันธ์ยังคงไม่ราบรื่นและทำให้ต้องมีการปรับความสัมพันธ์ร่วมกับแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป

คำสำคัญ : การปรับความสัมพันธ์, เวียดนาม, จีน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังจากสงครามสงบ” เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

งานวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ดร.ศิปดี นพประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณนางสาวจิราภรณ์ ศิระวรกุล ผู้ซึ่งเป็นพี่สาวที่น่ารัก ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาและตรวจสอบเนื้อหาเป็นอย่างดี และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

วิภารัตน์ ศิระวรกุล

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหาของวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.4.1 การเก็บข้อมูล.....	4
1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูล.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและเวียดนาม.....	6
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการเมือง	9
2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	11
2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนโยบายต่างประเทศ	13
2.5 เอกสารรายงานข่าวจีน – เวียดนาม	15
กรอบแนวความคิดการศึกษาและวิเคราะห์.....	17
บทที่ 3 ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เวียดนาม – จีนและการปรับความสัมพันธ์.....	19
3.1 ภูมิหลังประวัติศาสตร์เวียดนาม	19

3.2 ภูมิหลังสงครามสังฮอน	21
3.3 ความพยายามปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม - จีน ในช่วงปีค.ศ.1979 - ค.ศ.1990	24
3.4 การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม - จีน หลังปีค.ศ.1990	26
3.5 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์และเจรจาระหว่างจีนและเวียดนาม	27
3.5.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเวียดนามกับจีน	27
3.5.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน	28
3.5.2.1 การแผ่ขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	28
3.5.2.2 ปัญหาข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้	29
3.6 การดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน	30
3.7 กระบวนการปรับความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน	32
บทที่ 4 ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์	34
4.1 ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน หลังการปรับความสัมพันธ์	34
4.1.1 ความสัมพันธ์ทางการเมือง	34
4.1.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ	36
4.1.3 ความสัมพันธ์ทางการทหาร	38
4.2 การจัดการความสัมพันธ์ภายใต้บริบทของความขัดแย้ง	38
4.2.1 ด้านเศรษฐกิจ	42
4.2.2 ด้านการทหาร	43
สรุปท้ายบท	46
บทที่ 5 สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ	47
5.1 ปัจจัยและการดำเนินการปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011	47
5.2 กระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน	48
5.3 ผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์	48

5.3.1 ความสัมพันธ์ทางการเมือง	49
5.3.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ.....	49
5.3.3 ความสัมพันธ์ทางการทหาร	49
5.4 ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม.....	51
ประวัติย่อผู้วิจัย	54

สารบัญรูปร่าง

ภาพที่ 1 ตารางแสดงการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนาม.....	43
ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงงบประมาณทางการทหารของเวียดนาม ตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2012	44
ภาพที่ 3 ตารางแสดงการซื้อขายอาวุธของเวียดนามกับประเทศต่างๆ	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหาของวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ คือ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นข้ามเขตพรมแดนของรัฐ ซึ่งส่งผลถึงความร่วมมือหรือความขัดแย้งระหว่างประเทศต่างๆในโลก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสองรัฐจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ตัวอย่างของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่เกิดจากความร่วมมือ นั่นคือ ประเทศจีนและประเทศเวียดนาม

ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน มีความเกี่ยวเนื่องกันมาอย่างยาวนานและมีความผูกพันไปตามสถานการณ์ ด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความใกล้ชิด ประกอบกับประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกันมาอย่างยาวนาน และในช่วงเวียดนามทางตอนเหนือได้ประกาศอิสรภาพ โดยโฮจิมินห์ หัวหน้าแกนนำจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาปกครองประเทศ ซึ่งการปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ของเวียดนามมีอุดมการณ์และการเมืองคล้ายคลึงกับจีน และเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้เวียดนามได้รับอิทธิพลหลากหลายด้านจากจีนมากที่สุด เพราะเวียดนามเป็นดินแดนที่เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนมาก่อนยาวนานถึง 1,000 ปี จากประวัติศาสตร์เวียดนามในสมัยก่อนคริสต์กาล เวียดนามทางตอนเหนือตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนซึ่งเป็นการปกครองโดยจักรพรรดิจีนที่เคลื่อนตัวจากทางตอนใต้แผ่ขยายอิทธิพลเข้าสู่เวียดนามทางตอนเหนือ หลายหลายครั้งที่มีสงครามเกิดขึ้นระหว่างกัน โดยชาวเวียดนามพยายามขับไล่ ผู้รุกรานดินแดนของตน และได้รับชัยชนะจนในที่สุดเวียดนามสามารถก่อตั้งอาณาจักรของตนเองในช่วง 918 ปีก่อนคริสต์ศักราช ได้ก่อตั้งระบอบการปกครองในรูปแบบกษัตริย์ปกครองเมือง ภายหลังจากการรุกรานของจีนได้สิ้นสุดลง ประเทศเวียดนามก็ยังคงมีประเทศอื่นเข้ามารุกรานอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเทศฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น จึงทำให้เวียดนามต้องการหาที่พึ่งในการจัดการกับการรุกรานเข้ามาของอาณานิคมตะวันตก เวียดนามจึงเล็งเห็นประเทศที่ใกล้เคียงอย่างจีน ทำให้เวียดนามจำเป็นต้องมีการดำเนินความสัมพันธ์กับจีน แต่ทั้งสองประเทศนั้นมีความสัมพันธ์ในรูปแบบความขัดแย้ง และความหวาดระแวงเงินของเวียดนาม จากเหตุการณ์ในอดีตที่เวียดนามเคยตกอยู่ใต้อำนาจของจีนมาก่อนที่เวียดนามจะปกครองตนเอง แต่เมื่อเวียดนามประสบกับมหาอำนาจจากภายนอกที่เข้ามารุกรานไม่สามารถต้านทานได้ ทำให้เวียดนามต้องการความช่วยเหลือ เช่น ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เหตุการณ์ที่ประเทศฝรั่งเศสได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามาในช่วงปี ค.ศ. 1858 โดยเริ่มเข้าภายในประเทศเวียดนามทางตอนกลาง (ฮอยอัน) ซึ่งเป็นเมืองท่าใหญ่ของประเทศเป็นพื้นที่แรก หลังจากนั้นค่อยๆ เคลื่อนทัพรุกรานต่อไปยัง

พื้นที่ภาคเหนือของประเทศเวียดนาม ฝรั่งเศสพยายามจะเข้ายึดพื้นที่ภายในประเทศเวียดนามให้มากที่สุด ซึ่งเวียดนามยอมไม่ปรารถนาให้ผู้ใดมาบุกยึดรุกรานบ้านเมืองของตน แต่ด้วยกำลังในการสู้รบน้อย ทำให้ไม่สามารถจะต่อสู้การรุกรานของอาณานิคมได้ อีกทั้งยากที่จะจัดการผู้รุกราน จึงทำให้เวียดนามต้องหันไปพึ่งพามหาอำนาจอย่างจีน เพราะจีนเป็นประเทศที่มีอำนาจ ความสามารถ และมีกองกำลังสนับสนุนในแถบภูมิภาคเอเชีย และมีพื้นที่ติดกับเวียดนามในทางตอนเหนือ ด้วยเหตุนี้เวียดนามจึงคิดว่า จีนอาจจะสามารถช่วยเวียดนามจัดการการรุกรานครั้งนี้ได้ จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในแง่ความร่วมมือ แต่ในขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน ก็ยังคงมีมิติด้านความขัดแย้งเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน เช่น การขัดแย้งกันในบริเวณชายแดน ปัญหาข้อพิพาทในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข รวมทั้งเวียดนามได้เบนเข็มไปพึ่งพามหาอำนาจที่เข้มแข็งกว่าอย่างสหภาพโซเวียต ในช่วงที่จีนกับสหภาพโซเวียตมีความขัดแย้งทางแนวคิดและอุดมการณ์ ส่งผลให้จีนและสหภาพโซเวียตมีความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างกันตลอดมา และในช่วงที่เกิดสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามยิ่งส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตมากขึ้น เนื่องจากสหภาพโซเวียตเป็นพันธมิตรสำคัญของเวียดนาม และตามสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างสหภาพโซเวียตและเวียดนาม ส่งผลให้เวียดนามมีสถานะใกล้ชิดกับสหภาพโซเวียต ด้วยเหตุนี้เวียดนามจึงมีมหาอำนาจที่คอยสนับสนุนและช่วยเหลือตน ทั้งนี้ สงครามความขัดแย้งของจีนกับเวียดนามที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1979 เป็นสงครามที่เวียดนามมีมหาอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตคอยหนุนหลัง ฝ่ายจีนเองก็มีข้อขัดแย้งและความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกับสหภาพโซเวียต โดยสงครามในครั้งนี้เริ่มต้นจากเวียดนามพยายามเข้าไปมีอิทธิพลในลาวและกัมพูชา โดยเวียดนามเข้าไปรุกรานกัมพูชา ซึ่งกัมพูชาในขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเขมรแดงที่ได้รับการสนับสนุนจากจีน จากการกระทำของเวียดนามในครั้งนี้ทำให้จีนไม่พอใจเวียดนามอย่างมาก ส่งผลให้ความขัดแย้งที่มีอยู่แล้วได้ทวีคูณเพิ่มขึ้นไปอีก จึงทำให้เกิดสงครามสั่งสอน และกลายเป็นสงครามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับเวียดนามและจีนเป็นสงครามที่จีนได้กล่าวว่าเป็นสงครามที่ไม่มีประกาศสงคราม

สงครามสั่งสอนเกิดขึ้นเมื่อปีค.ศ. 1979 มีสาเหตุมาจากการที่เวียดนามพยายามหาทางสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศของตน โดยการพยายามรุกรานกัมพูชา ซึ่งทั้งสองรัฐต่างก็มีการปกครองภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ แต่อยู่คนละขั้วอำนาจกัน โดยเวียดนามอยู่ขั้วอำนาจฝ่ายสหภาพโซเวียต ส่วนกัมพูชาได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีน เวียดนามเริ่มปฏิบัติการเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในพื้นที่กัมพูชาโค่นล้มรัฐบาล เกิดการสู้รบและไม่มีที่ท่าที่เวียดนามจะถอยทัพ จีนซึ่งเป็นประเทศที่มี

อุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายคลึงกันกับกัมพูชา ไม่พอใจอย่างมากต่อการกระทำของเวียดนามจึงต้องช่วยเหลือและปกป้องประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีรัฐบาลของนายพอลพต ซึ่งเป็นรัฐบาลที่จีนสนับสนุนอยู่ โดยเข้าไปพยายามไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่ายด้วยวิธีประนีประนอมกัน แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เวียดนามยังคงต่อสู้เพื่อยึดครองกัมพูชาต่อไป ภายหลังจากนั้นจีนได้เปิดฉากสงครามโดยไม่ประกาศล่วงหน้า เพื่อตอบโต้การบุกยึดครองกัมพูชาเวียดนาม โดยจีนอ้างว่าสงครามครั้งนี้เป็นเพียงแค่การสั่งสอนเวียดนามเท่านั้น และเป็นสงครามจำกัดขอบเขต โดยจีนได้ตอบเวียดนามด้วยการบุกยึดเวียดนามทางตอนเหนือ นั่นคือกรุงฮานอยใจกลางเมืองของเวียดนาม รวมทั้งตามเขตตามแนวชายแดนอีก 3 เขต คือ หล่าวกาย (Lào Cai) กาวบั้ง (Cao Bằng) และ ลือกบิ่ง (Lộc Bình) ในขณะนั้นเองเวียดนามไม่สามารถต้านทานอำนาจจีนได้ จึงได้ขอความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตแต่สหภาพโซเวียตเองยังไม่พร้อมหรือยังไม่แน่ใจว่าจะเข้าร่วมสงครามดีหรือไม่ ดังนั้นจึงได้แต่ใช้นโยบายคอยดูแล ส่งกองกำลังทางเรือไปเวียดนามเท่านั้น นอกจากนี้สหภาพโซเวียตยังคงเน้นย้ำจุดยืนของตนในกรณีสงครามระหว่างเวียดนามกับจีนว่า สหภาพโซเวียตจะไม่แทรกแซงในความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ เพราะโซเวียตยังคิดว่าไม่คุ้มต่อการเสี่ยงนำอำนาจของตนไปสู่กับอำนาจใหญ่ และความสัมพันธ์ของโซเวียตกับจีนค่อนข้างตึงเครียด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เวียดนามมีกำลังทหารค่อยๆ ลดถอยลง และจีนได้เคลื่อนยกทัพเข้ามาสู่เวียดนามเรื่อยๆ จนถึงกรุงฮานอย กองทัพเวียดนามสูญเสียกำลังเป็นจำนวนมากยากที่จะสู้ต่อ จากนั้นจีนได้เห็นถึงบทเรียนที่เวียดนามได้รับแล้ว จึงประกาศว่าการกิจลงโทษได้ลุล่วงแล้ว และถอนกำลังทหารออกจากประเทศเวียดนาม สงครามในครั้งนี้สิ้นสุดในปีค.ศ. 1989 นับว่าเป็นสงครามที่ใช้เวลานานนับสิบปี แม้ว่าจีนไม่สามารถขับไล่เวียดนามออกจากกัมพูชาได้ แต่จีนสามารถแสดงให้เห็นว่า คู่แข่งคอมมิวนิสต์อย่างสหภาพโซเวียตในสมัยสงครามเย็นไม่สามารถคุมครองพันธมิตรเวียดนามได้ จากนั้นภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จึงได้มีการจัดการชายแดนระหว่างจีนและเวียดนาม นอกจากนี้ภายหลังสงครามที่เกิดขึ้น ประเทศเวียดนามประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก เกิดความล้มเหลว และประชาชนยากจน จนทำให้ประเทศเวียดนามต้องการความช่วยเหลืออย่างมหาศาลจากนานาประเทศ โดยมีแนวทางมุ่งเน้นการปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน เป็นประเทศเพื่อนบ้านขนาดใหญ่ที่มีดินแดนติดต่อกับเวียดนาม โดยเวียดนามมุ่งเน้นให้ความร่วมมือกับจีน และได้เริ่มต้นการปรับความสัมพันธ์กันในปีค.ศ. 1991

การปรับความสัมพันธ์ของเวียดนามและจีน ซึ่งอยู่ภายใต้บริบทความร่วมมือและความขัดแย้ง โดยความขัดแย้งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ได้แก่ กระแสชาตินิยมต่อต้านจีนของชาวเวียดนามที่เคย

ตกอยู่ภายใต้อำนาจมาเป็นเวลานานและข้อพิพาททะเลจีนใต้ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศนี้ จะเห็นได้ว่าประเทศเวียดนามมีสถานะที่ไม่เท่าเทียมกับจีน ในฐานะที่จีนเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อประเทศเวียดนามประสบปัญหาภายในอย่างหนัก จึงจำเป็นต้องเลือกปรับความสัมพันธ์กับจีน โดยเวียดนามมองว่าการปรับความสัมพันธ์ดังกล่าว นอกจากจะเป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศแล้วยังเป็นการแสวงหาความร่วมมือในด้านต่างๆที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาประเทศเวียดนาม อีกทั้งต้องการผลักดันการปฏิรูปเศรษฐกิจประเทศของตน

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น เห็นได้ถึงความพยายามของเวียดนามในการปรับความสัมพันธ์กับจีน ภายใต้บริบทความร่วมมือและความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่อง การปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน ภายหลังจากสงครามสั่งสอน โดยต้องการศึกษาสาเหตุทำให้เวียดนามมีการปรับความสัมพันธ์กับจีน และภายหลังจากปรับความสัมพันธ์ เวียดนามกับจีน มีความสัมพันธ์ในรูปแบบใดบ้าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสองประเทศ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือและผลที่ได้รับจากการปรับความสัมพันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ทางด้านกรอบความร่วมมือของทั้งสองประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011 เพราะ ในปี ค.ศ.2011 เป็นปีที่เห็นถึงผลของการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนที่เด่นชัด โดยผลของการปรับความสัมพันธ์กับจีนที่เกิดขึ้นมีทั้งในด้านเศรษฐกิจที่จีนมีโครงการเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม และประเทศอื่นๆ ในอีกหลากหลายด้านที่เข้ามามีบทบาทกับการปรับความสัมพันธ์ในครั้งนี้
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยเล่มนี้ ศึกษาสาเหตุการปรับความสัมพันธ์ การดำเนินการปรับความสัมพันธ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์จีนและเวียดนาม ภายหลังจากสงครามสั่งสอน ในช่วงเวลาปีค.ศ. 1991 - ปีค.ศ. 2011

1.4 วิธีการศึกษา

1.4.1 การเก็บข้อมูล

ในงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังจากสงครามสั่งสอน” นี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากการศึกษาเอกสารหนังสือ เอกสารรายงานข่าว เว็บไซต์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กับเรื่องความสัมพันธ์เวียดนาม – จีน ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ภายหลังสงครามสงบ ซึ่งข้อมูลที่จะเก็บมีดังต่อไปนี้

- สาเหตุ และปัจจัยในการริเริ่มปรับความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีน
- วิธีการปรับความสัมพันธ์และผลลัพธ์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากปรับความสัมพันธ์
- แนวทางการพัฒนาประเทศหลังจากปรับความสัมพันธ์และแนวทางการก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงต่างๆของประเทศเวียดนาม

1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์โดยใช้แผนภาพกรอบแนวคิด และเรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ. 2011 เพราะ ในปี ค.ศ.2011 เป็นปีที่เห็นถึงผลของการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนที่เด่นชัด โดยผลของการปรับความสัมพันธ์กับจีนที่เกิดขึ้นมีทั้งในด้านเศรษฐกิจที่จีนมีโครงการเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม และประเทศอื่นๆ ในอีกหลากหลายด้านที่เข้ามามีบทบาทกับการปรับความสัมพันธ์ในครั้งนี้

2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังสงครามสั่งสอน” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารบทความ หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นตัวตั้ง และใช้ข้อมูลจากเอกสารการรายงานข่าวต่างๆ และข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องเป็นเอกสารประกอบการค้นคว้า ดังนี้

เอกสารที่นำมาใช้ในบทความวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและเวียดนาม เอกสารที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนโยบายต่างประเทศ และเอกสารรายงานข่าวจีน-เวียดนาม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและเวียดนาม

จำลอง พิศนาคะ และ ดารา ดวงดี (2522) เขียนหนังสือเรื่อง “สงครามจีน-เวียดนาม” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาความสัมพันธ์ของจีนกับเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันภายในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ มีความสัมพันธ์กันด้านสังคม วัฒนธรรม อุดมการณ์ทางการเมือง การได้รับอิทธิพลจากจีน โดยเล่าถึงภาพรวมที่ประเทศเวียดนามเคยตกเป็นอาณานิคมของจีน และการต่อสู้เพื่อให้ได้รับอิสรภาพเป็นประเทศเวียดนามในทุกวันนี้ รวมทั้งการดำเนินความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทิศทางใด กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเวียดนามทั้งการตกเป็นเมืองขึ้นของอาณานิคมฝรั่งเศส และความช่วยเหลือจากคอมมิวนิสต์ของโซเวียต ที่ทั้งสองประเทศเป็นพันธมิตรร่วมกันมา เนื้อหาที่สำคัญที่เด่นชัดในหนังสือเล่มนี้ คือการทำสงครามไม่มีประกาศของจีนกับเวียดนามที่เกิดขึ้น จากการที่ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้เวียดนามพยายามสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศของตน โดยการพยายามเข้าไปมีอิทธิพลในลาวกับเขมร โดยเวียดนามเข้าไปบูรณกัมพูชา ซึ่งกัมพูชานั้นอยู่ภายใต้การนำของนายพลลพต ซึ่งในช่วงนั้นเป็นช่วงที่จีนได้หนุนหลังกัมพูชา จากเหตุการณ์นี้ทำให้จีนไม่พอใจเวียดนามอย่างมาก ทั้งที่มีความขัดแย้งกันอยู่แล้ว ก็ได้ทวีคูณเพิ่มขึ้นมาอีก จนในที่สุดสงครามในครั้งนี้ จีนได้เป็นผู้ประกาศสงครามสั่งสอนเวียดนาม โดยสงครามในครั้งนี้เป็นสงครามจำกัดขอบเขต เพื่อเป็นการแสดงเจตนาว่าจีนต้องการลงโทษเวียดนามเพียงเท่านั้น ดังนั้นความขัดแย้งจีนกับเวียดนามถึงขั้นแตกหักและออกมาในรูปแบบสงครามที่ไม่มีการประกาศ เนื้อหาภายในหนังสือได้เสนอแง่คิด และวิธีการจัดการต่อขบวนการความขัดแย้งของทั้งสองประเทศที่เกิดขึ้น รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทำสงคราม

โดยภายในหนังสือได้รวบรวมเนื้อหาเหตุการณ์ภายในระยะเวลาตอนนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ รวมถึงผลลัพธ์ของการทำสงครามในครั้งนี้ และบทสัมภาษณ์จากสถานการณ์ในช่วงนั้นๆ เช่น สื่อสำนักข่าว เป็นต้น

ชัยสิริ สมุทวณิช (2522) จัดทำหนังสือ “เวียดนามกับการรุกรานกัมพูชา” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสากลที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีเวียดนามรุกรานผววกดินแดนและยึดครองกัมพูชาประชาธิปไตย นำเสนอเบื้องหลังที่เวียดนามตัดสินใจกระทำการรุกราน โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้ง แนวทาง และวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไประหว่างประเทศสังคมนิยมของทั้งสองประเทศ พร้อมด้วยการนำเสนออดีต ปัจจุบันและอนาคตของสีหนุ เรื่องราวที่ผ่านมาของผู้รักชาติคนหนึ่งที่มีฐานะเป็นเสมือน พระบิดาของประเทศกัมพูชา เนื้อเรื่องได้วางพื้นฐานให้เข้าใจเหตุการณ์ในกัมพูชาก่อนการยึดครองอำนาจของพวกลอนนอล – สิริมตะ และยังคงกล่าวถึงการเคลื่อนไหวต่อสู้ของประชาชนชนชั้นต่างๆที่กระทำต่อจักรพรรดิของอเมริกา อีกทั้งการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามและสหภาพโซเวียตเบื้องต้น การรุกรานแทรกแซงของเวียดนามในกัมพูชา ได้มีบทวิเคราะห์สรุปคำที่เป็นเอกสารทางการของกัมพูชาประชาธิปไตย ได้ชี้ให้เห็นถึงทรรศนะและความคิดของกลุ่มผู้นำกัมพูชาประชาชนชาติต่อภัยสงครามโดยเปิดเผยที่เวียดนามได้พิสูจน์ว่ามีจริงด้วยกาลเวลาที่ผู้นำหวังผลประโยชน์ หวังแผ่ขยายลัทธิครอบครอง สร้างอาณาจักรใหม่บนดินแดนเอกราช และอธิปไตยของผู้อื่น อีกทั้งในบทความของหนังสือเล่มนี้ได้เขียนถึง ปัญหาเศรษฐกิจกัมพูชา เป็นเนื้อหาที่เป็นหัวใจของพื้นฐานสังคมกัมพูชาที่แก้ไขได้ไม่ตกภายใต้เงื่อนไข การโดนครอบงำจากอภิมหาอำนาจและแนวทางเปลี่ยนแปลง การพัฒนา การทำสังคมให้ทันสมัย และสังคมที่คล้ายคลึงกับตะวันตก ด้วยวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้สามารถทำให้สังคมกัมพูชาพัฒนาไปได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นจุดประสงค์ที่สำคัญในหนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่เด่นชัดของประเทศกัมพูชา ปัญหาและทัศนคติการรุกรานของชาวเวียดนามที่เข้ามาในกัมพูชา

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (2552) จัดทำหนังสือ “เวียดนามหลากหลายมิติ” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเทศเวียดนามในบางแง่มุมเพื่อที่จะได้ทำความรู้จักกับประเทศเวียดนามและสังคมเวียดนามได้มากยิ่งขึ้น โดยผ่านประเด็นและมิติบางมิติทั้งมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ รวมถึงมิติของการติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคทั้งในอดีตและปัจจุบัน เวียดนามในยุคการเปิดประตูรับความสัมพันธ์และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ที่เน้นความสำคัญต่อการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างนโยบาย โดยเนื้อหาที่ปรากฏในเล่มจะกล่าวถึงการศึกษาเวียดนามในยุคการสร้างชาติด้วยอุดมการณ์ อุตสาหกรรมและความทันสมัยเทียนเบียนฟู(เมืองแดง) ใน

ประวัติศาสตร์ลายลักษณ์และประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กลุ่มไทในเวียดนาม รัชกาลที่ 5 กับฝรั่งเศสและเวียดนาม และสุดท้ายกับเรื่องเวียดนามกับการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยใจความสำคัญหลักอยู่ที่เรื่องเวียดนามกับการพัฒนาภูมิภาคในลุ่มแม่น้ำโขง เวียดนามได้เข้ามามีบทบาทในช่วงปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา บทบาทสำคัญของเวียดนามในการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีทั้งในกรอบของการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจด้านตะวันออก - ตะวันตก การพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจด้านใต้ การพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจด้านเหนือ - ใต้ และกรอบความร่วมมือการพัฒนาอาเซียน - ลุ่มน้ำโขง อีกทั้งยังมีความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางระหว่างจีนและเวียดนาม โดยมุ่งเน้นไปที่เวียดนามกับการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ภายหลังจากสามประเทศในอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ได้ดำเนินการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและหลังจากที่ปัญหาการค้าได้สิ้นสุดลง โดยเวียดนามได้ประกาศถอนกำลังทหารอย่างเป็นทางการในปีค.ศ. 1989 และได้ลงนามสนธิสัญญาสันติภาพในปีค.ศ.1991 จึงทำให้แนวคิดในการพัฒนาอนุภูมิภาคก็ได้ก่อตัวขึ้น โดยความร่วมมือในกรอบการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้มีส่วนผลักดันให้เวียดนามเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงยกระดับเส้นทางอุโมงค์ท่าเรือทั้งหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เวียดนามมีผลตอบรับภายในประเทศที่ดีขึ้น เวียดนามสามารถส่งออกได้มากขึ้น และภายในด้านความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆที่เข้าร่วมกรอบพัฒนาอนุภูมิภาคนี้ ได้มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและดีขึ้น ไม่เพียงแต่ความร่วมมือรอบพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงแต่ยังมีกรอบการพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจจีน - เวียดนาม โดยกรอบความร่วมมือนี้เป็นการพัฒนาในกรอบการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอีกอันหนึ่ง ซึ่งกรอบความร่วมมือนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ที่เด่นชัด แสดงให้เห็นว่าเวียดนามมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับจีน โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันคือ การกำหนดเส้นทางการค้า การส่งออก และประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่สามารถเอื้อหนุนเกื้อกูลกัน ทั้งจีนและเวียดนามเห็นถึงความสำคัญของการขยายตัวทางการค้า เกิดการลงทุนและลำเลียงสินค้าออกนอกอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เข้าร่วมภายใต้กรอบความร่วมมือเดียวกัน และความสำคัญ จุดประสงค์ภายใต้กรอบความร่วมมือนี้ด้วย

ธีระ นุชเปี่ยม (2537) จัดทำหนังสือ “เวียดนามหลัง 1975” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการของสังคมนิยมเวียดนามภายหลังการยุติสงครามอินโดจีนในค.ศ. 1975 โดยมองในแง่การเมือง ความแตกต่างระหว่างการเมืองในช่วงปฏิวัติ และการเมืองในช่วงหลังปฏิวัติ เวียดนามได้รับการปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภารกิจหลักของการปฏิวัติจากการขับไล่จักรวรรดินิยมไปพร้อมๆกับการสร้างสรรค์ระบบสังคมนิยมและความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ

โดยใช้หลักการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ที่รับเอาแนวคิดมาจากมาร์กซ์ – เลนิน เข้ามาในเวียดนาม และความสามารถของการนำแนวคิดนี้มาใช้สามารถทำให้เวียดนาม เป็นอิสระภาพและตั้งตนได้ด้วยตนเอง จนทำให้มีผลต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ภายในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึง ลักษณะพื้นฐานและสู่ทางการเปลี่ยนแปลง จากรากฐานความเป็นมาของสังคมนิยมเวียดนามพื้นฐานทางอุดมการณ์ โครงสร้างการจัดตั้งสถาบัน รวมทั้งแนวคิดที่นำมาปรับใช้ปกครองประเทศ ซึ่งเหล่านี้จะกล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของการปกครองการเมืองเวียดนาม อีกทั้งหนังสือเล่มนี้ยังกล่าวถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่อาณานิคมฝรั่งเศส อเมริกาได้เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกล่าวถึงผลกระทบ และการแบ่งแยกเวียดนามออกเป็น 2 ส่วน ภายหลังจากที่ประเทศถูกครอบครองด้วยเหล่าอาณานิคม ย่อมทำให้คนภายในชาติต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ และต่อต้านอาณานิคมได้สำเร็จ ภายหลังจากนั้นประเทศต้องได้รับการฟื้นฟู ภายหลังจากสงคราม และเข้าสู่การปฏิรูปประเทศให้มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน ภายหลังจากสงครามเวียดนามได้ประสบกับภาวะขาดแคลน เศรษฐกิจค่อนข้างถดถอย การใช้ชีวิตของคนในประเทศย่อมลำบาก ทำให้เกิดนโยบายปฏิรูปให้ประเทศกลับมาอีกครั้ง นั่นคือ นโยบายโดยเหมย นโยบายนี้ทำให้เวียดนามกลับมาฟื้นฟูตัวเองได้ในระดับที่ดีขึ้น และเมื่อประเทศเวียดนามได้เข้าสู่ช่วงปี ค.ศ. 1991 เริ่มมีการบูรณาการทางการเมือง ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการ การบูรณาการทางสังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้าร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งองค์การค่าโลก อาเซียน เป็นต้น และบ่งบอกถึงผลลัพธ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทางการทูต ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏภายในหนังสือมีเนื้อหาที่ชัดเจน คือ การบอกลักษณะการเปลี่ยนแปลงของประเทศเวียดนามภายหลังปี ค.ศ. 1975 ช่วงที่ประเทศของตนได้รับการปลดปล่อยโดยสมบูรณ์ ทำให้ประเทศเติบโตด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งเนื้อหาที่ปรากฏภายในเล่มได้กล่าวถึงประเทศเวียดนามกับความสัมพันธ์ในแต่ละด้านกับประเทศต่างๆ ภายหลังจากปีค.ศ.1975 ถึงปัจจุบัน

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการเมือง

เจียน ธีระวิทย์ (2542) เขียนผลงานวิจัยของเอเชียศึกษาเรื่อง “เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ” โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของเวียดนาม กล่าวโดยรวมทั้งภูมิประเทศ ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ ต่อมาจะเป็นเนื้อหาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเวียดนาม และเหตุการณ์ต่างๆในประวัติศาสตร์ จากนั้นเมื่อประเทศเวียดนามสามารถประกาศอิสรภาพได้เป็นประเทศของตนเองที่อิทธิพลจากภายนอกไม่สามารถเข้ามารุกรานหรือควบคุมได้ เมื่อเวียดนามรวมประเทศเข้าด้วยกัน ได้พัฒนาเศรษฐกิจและปฏิรูปความมั่นคงของชาติ ระบอบการเมืองรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศได้กล่าวยึดโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม ซึ่งระบบเศรษฐกิจเวียดนามก่อนการปฏิรูปได้ย่ำแย่ เวียดนามภายใต้การนำของคอมมิวนิสต์ล้มเลิกระบบเศรษฐกิจการตลาดเสรี รัฐบาลเข้าดำเนินการต่างประเทศ รัฐไม่มีนโยบายส่งเสริมทั้งการค้าต่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ภายหลังการปฏิรูปได้ย่ำแย่ตั้งแต่ปลายปีทศวรรษ 1980 เวียดนามเริ่มขยายตลาดการค้าออกนอกค่ายคอมมิวนิสต์พร้อมกับยอมรับการลงทุนจากต่างประเทศ และนโยบายการปฏิรูปในครั้งนี้ส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจของเวียดนามมีปฏิสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจโลกมากยิ่งขึ้น และการลงทุนมากมายก็ได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศเวียดนาม นั่นจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีการลงทุนเข้ามาของต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับต้นๆของโลก

ฝ่ายวิชาการ บริษัทไอโอเนิค อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส จำกัด (2536) เขียนหนังสือเรื่อง “เปิดประตูการลงทุนสู่เวียดนาม” โดยเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างประเทศ หลังจากที่สถานการณ์ระหว่างประเทศของเวียดนามคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ประเทศในกลุ่มอินโดจีนได้กลายเป็นเป้าหมายของการค้าขายและการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงสหรัฐอเมริกากำลังยกเลิกการห้ามการติดต่อทางการค้ากับเวียดนามในเร็วนี้ สำหรับประเทศไทย อินโดจีนไม่เพียงแต่จะเป็นสนามการค้าที่น่าสนใจ เพราะมีความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ระหว่างกันมาตลอด ทำให้ประเทศต่างๆและไทยได้เลือกเชื่อมต่อกันระหว่างอินโดจีนกับประเทศอื่นๆ ที่อยู่ห่างออกไป แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศเรากำลังจะขยายตัวจากการส่งสินค้าออกไปขายสู่การส่งเงินลงทุนและบุคคลากร ตลอดจนเทคโนโลยีที่ประเทศไทยชำนาญเข้าไปลงทุนในต่างประเทศหรืออินโดจีน โดยเฉพาะประเทศเวียดนามเป็นสนามการทดสอบการลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทยและประเทศอื่นๆได้เป็นอย่างดี เพราะมีเงื่อนไขที่เหมาะสม เช่น ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประชากรแรงงานจำนวนมากพอควร ค่าแรงและค่าครองชีพค่อนข้างต่ำ อีกทั้งเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่คุ้นเคย ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา อีกทั้งการติดต่อทางด้านคมนาคมสามารถทำได้สะดวก นอกจากนี้ ในขณะที่ประเทศเวียดนามได้เริ่มเปิดประตูต้อนรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศก็พยายามปรับปรุงระบบระเบียบต่างๆ และการลงทุนจะได้ศึกษา และทำความเข้าใจกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ซึ่งในเนื้อหาหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวอย่างครอบคลุมทั้งด้านข้อมูลพื้นฐานของประเทศเวียดนาม การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของเวียดนาม การค้าและการลงทุนของไทยในเวียดนาม รวมไปถึงกฎหมายส่งเสริมการลงทุนในเวียดนามอีกด้วย

ศรีประภา เพชรมีศรี (2542) เขียนหนังสือเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของเวียดนาม” โดยเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศเวียดนาม การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ หนังสือเล่มนี้อธิบายผ่านวิธีการขั้นตอนในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศเวียดนามซึ่งมีผลต่อมิติต่างๆของเวียดนามที่มีกลยุทธ์มีแผนพัฒนาประเทศชาติ และการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศโดยใช้นโยบายทางด้านเศรษฐกิจต่างๆ ทำให้มีผลแง่ดีที่มีผลทำให้รัฐดำเนินเศรษฐกิจไปตามแนวทางที่รัฐได้วางเป้าหมายไว้ นั่นคือ การพัฒนาอุตสาหกรรม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถสนับสนุนนโยบายทางสังคมที่มีเป้าหมายหลัก คือ การให้สิ่งจำเป็นที่ประชาชนต้องการรวมทั้งการแก้ปัญหาที่ถูกทิ้งไว้ภายหลังจากสงคราม

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

โกสุมภ์ สายจันทร์ (2556) เขียนหนังสือเรื่อง “อนุภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในความสัมพันธระหว่างประเทศ” โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอนุภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในความสัมพันธระหว่างประเทศ แบ่งออกเป็น 4 ภาค ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของการรวมกลุ่ม โดยภาคแรกว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม เพื่อให้เห็นภาพของความมั่นคงแบบใหม่ (Non traditional Security) ที่กำลังเป็นปัญหาแข่งหน้าความมั่นคงแบบเดิม (Traditional Security) โดยมีได้จำกัดของเขตของพื้นที่ ภาคที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความพยายามในการบูรณาการหรือภูมิภาคนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะความเป็นชาตินิยมแบบคลั่งชาติของญี่ปุ่นในสมัยเมจิ ความพยายามของจีนและรัสเซียในการสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการทั้งการทหาร เศรษฐกิจ และพลังงานภาคที่สามในกรอบของอนุภาคกลุ่มแม่น้ำโขงรัฐไทยได้มีบทบาทร่วมกับรัฐเพื่อนบ้านในการพัฒนาความมั่นคงร่วมกัน ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยญี่ปุ่นในฐานะประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ ในขณะที่จีนกำลังมาแรงในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายการขนส่งส่วนภาคที่สี่เป็นการปิดเล่มด้วยบทความที่เกี่ยวกับสหภาพเมียนมาร์โดยเฉพาะ

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “นโยบายต่างประเทศของเวียดนามหลังปี ค.ศ 1986 กรณีนโยบายของเวียดนามต่อไทย” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศต่างประเทศไทยเวียดนาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 อธิบายเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศเวียดนามโดยทั่วไปหลังปี ค.ศ.1986 ซึ่งเป็นปีที่ประกาศนโยบายการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนของนโยบายต่างประเทศรวมถึงเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการดำเนินนโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นในด้านใด นอกจากนี้ยังศึกษาและจัดลำดับประเทศที่เวียดนามปรับ

ความสัมพันธ์ด้วยตามที่เวียดนามให้ความสำคัญ สำหรับส่วนที่ 2 จะกล่าวถึงนโยบายต่างประเทศเวียดนามต่อไทย หลังปีค.ศ.1986

ปิยพัฒน์ บุนนาค (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “เวียดนามกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยศึกษาแนวร่วมมือในกรอบของกฎเกณฑ์ระหว่างชาติ ซึ่งหนังสือเล่มนี้นำงานวิจัยมาจัดทำหนังสือ เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของนานาอารยประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญในเวียดนาม ซึ่งประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จากการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและการเปิดประเทศ ซึ่งทางด้านรัฐบาลได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1986 ตลอดจนปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ นับจากปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา ผู้เขียนได้สังเกตเห็นถึงประเด็นปัญหาที่ทิ้งไว้ภายหลังสงคราม เช่น ปัญหาความยากจน และเศรษฐกิจที่ไม่สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ การเป็นประเทศที่ล้าหลัง ด้อยพัฒนา อีกทั้งปัญหาต่างๆที่รุมเร้ามากมาย จากข้างต้นนั้นคือปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากสงคราม สิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศเวียดนามต้องเปิดประเทศ ปฏิรูประบอบการปกครอง และดำเนินนโยบายขอความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ โดยรอบ เพื่อให้ประเทศสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ โดยประเทศเวียดนามได้นำนโยบาย “โดยอ้อม” อันเป็นการปฏิรูปประเทศนับตั้งแต่ปีค.ศ. 1986 เป็นต้นมา สามารถช่วยลดระดับความรุนแรงของปัญหาความยากจนในเวียดนาม อีกทั้งงานวิจัยนี้ ได้กล่าวถึง การเปิดประเทศโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การต่างๆระดับโลก และดำเนินการปรับความสัมพันธ์กับประเทศที่ติดกันและมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน รวมทั้งประเทศเวียดนามได้มุ่งเน้นรักษาความมั่นคงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ จนทำให้ทั่วโลกยอมรับได้

สุรพงษ์ ชัยนาม (2560) จัดทำรายงานวิจัยเรื่อง “นโยบายต่างประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็น: ท้ากรณีศึกษาเปรียบเทียบ” โดยนำรายงานวิจัยมาจัดทำเป็นหนังสือเรื่อง “นโยบายของไทยต่อเวียดนาม” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทและอิทธิพลของปัจจัยอุดมการณ์ยุคสงครามเย็นที่มีต่อการมองปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยภายในหนังสือจะเน้นเรื่องราวความสัมพันธ์ไทยกับเวียดนาม นโยบายต่างประเทศของเวียดนามไทย นโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม และปัญหาและอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ไทยกับเวียดนาม โดยในเนื้อหาในประเด็นจะครอบคลุมความสัมพันธ์ไทยกับเวียดนามในช่วง 46 ปีของยุคสงครามเย็น โดยในช่วงแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามใต้ เริ่มตั้งแต่รัฐบาลเองได้ตลอดจนรัฐบาลของนายเหงียนวันเทียว และช่วงที่

สองเป็นช่วงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งภายหลังจากสิ้นสุดสงคราม เวียดนามฝ่ายเวียดนามจะมองความสัมพันธ์ไทยกับเวียดนามเป็นภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ และส่วนสำคัญของภูมิรัฐศาสตร์คือการกำหนดนโยบายและท่าทีของประเทศไทยเริ่มมองปัญหาความขัดแย้งเวียดนาม – กัมพูชาเวียดนาม – จีนและจีน - สหภาพโซเวียต โดยปัจจัยภายนอกและปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์อีกด้วย

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนโยบายต่างประเทศ

สีดา สอนศรี (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : นโยบายต่างประเทศ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1997 - ค.ศ. 2006)” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจปีค.ศ. 1997 ซึ่งในช่วงเวลานั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องปรับตัวเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทั้งรัฐในเขตอาเซียน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจภายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ได้มุ่งเน้นปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบทความเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ได้นำมาใช้ในงานวิจัย คือ นโยบายต่างประเทศของประเทศเวียดนาม ในช่วงเวลานั้น เวียดนามมีนโยบายเปิดประเทศซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งของนโยบายปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายแสวงหามิตรความร่วมมือและความช่วยเหลือจากทุกภูมิภาค โดยในช่วงเริ่มต้นปี ค.ศ.1990 เวียดนามเน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี เมื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีพัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง การพัฒนาความสัมพันธ์ระดับพหุภาคีก็ดำเนินการตามมาและควบคู่กันไป โดยเวียดนามเน้นนโยบายต่างประเทศแบบพหุภาคี และการกระจายความสัมพันธ์ให้หลากหลาย อีกทั้งยังกล่าวถึงความสำเร็จของนโยบายต่างประเทศเวียดนามในการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับทั้งสองอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่ในช่วงปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา เวียดนามได้เน้นการปรับความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศกลุ่มอาเซียน เอเชียตะวันออกเฉียง เช่น จีน ญี่ปุ่น และรวมถึงประเทศยุโรปตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส และความสำเร็จที่สำคัญยิ่งในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศเวียดนามในระดับทวิภาคี คือการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา รวมถึงระดับพหุภาคี เวียดนามเน้นการดำเนินการทางการทูตหลายฝ่ายและการมีส่วนร่วมในองค์กรระหว่างประเทศทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาคต่างๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื้อหาภายในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงบทสรุปของเนื้อหา นโยบายต่างประเทศ จุดประสงค์ และผลลัพธ์ของการดำเนินการทางนโยบายและทางการทูตในระดับภูมิภาคต่างๆ

สีดา สอนศรี (2546) เขียนหนังสือเรื่อง “นโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ นโยบายต่างประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอธิบายแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาเซียน และกลุ่มอินโดจีน เนื้อหาจะมุ่งเน้นไปยังนโยบายต่างประเทศของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งนโยบายต่างประเทศของประเทศในภูมิภาคนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากปัจจัยภายใน คือ วิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ จึงทำให้ประเทศแต่ละประเทศมุ่งเน้นไปที่การทูตเพื่อการพัฒนา หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยผู้ศึกษาหนังสือเล่มนี้ได้มุ่งเน้นถึงนโยบายต่างประเทศของเวียดนามทั้งที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรื้อฟื้นความสัมพันธ์ของเวียดนามที่มีต่อประเทศอื่น ที่เด่นชัดคือ ความพยายามของเวียดนามที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับจีนเมื่อปีค.ศ 1989 และประสบความสำเร็จในปีค.ศ. 1991 นับเป็นการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตยุคใหม่ แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไม่ได้ราบรื่นเสียทีเดียว เพราะมีปัญหาที่กล่าวอ้างถึง ปัญหาดินแดนตามแนวชายแดนและปัญหาหมู่เกาะข้อพิพาททางทะเลจีนใต้ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข นับได้ว่าปัญหาเรื่องดินแดน เป็นการกีดก่อก่อนความสัมพันธ์ของสองประเทศนี้เป็นระยะเวลานาน แม้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนี้จะตึงเครียด แต่ดูเหมือนว่าเวียดนามจะพยายามรักษาความสัมพันธ์กับจีนไว้ให้ดีที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเวียดนามต้องการทุน กำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ และจีนก็เป็นคำตอบของการพัฒนาประเทศของตนได้ โดยเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ยังคงกล่าวถึง ความสัมพันธ์ของเวียดนามกับประเทศอื่นๆ ที่ได้ผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกับจีนอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีผลทำให้ประเทศต่างๆ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยใช้นโยบายเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงถึงกัน ดังที่เนื้อหาภายในหนังสือได้กล่าวโดยภาพรวมจากเนื้อหาเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์

สีดา สอนศรี (2552) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ (ค.ศ.1997 – 2007)” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดที่ต้องการให้เห็นถึงปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในซึ่งมีผลต่อการเมือง เศรษฐกิจและการต่างประเทศของแต่ละประเทศ บทบาทของผู้นำที่แสดงให้เห็นนโยบายในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศของตน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความสำเร็จและอุปสรรคของแต่ละประเทศ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและการต่างประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ

2.5 เอกสารรายงานข่าวจีน – เวียดนาม

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน (2557) ในเว็บไซต์ http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/chinaeconomic-business/result.php?SECTION_ID=468&ID=13217 เขียนหัวข้อข่าว “กวางซี-เวียดนามเพิ่มตัวเลือกหนุเส้นทางขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ Door to Door เส้นทางใหม่” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเปิดใช้เส้นทางขนส่งทางบกโดยตรงระหว่างประเทศ แบบ Point to Point / Door to Door สำหรับสินค้าและผู้โดยสารระหว่างจีนกับเวียดนามอีกหนึ่งเส้นทางเส้นทางขนส่งดังกล่าวเป็นเส้นทางใหม่ล่าสุดต่อจากเส้นทางอื่นๆ ที่เริ่มทยอยเปิดใช้ตั้งแต่ปีที่ผ่านมา ได้แก่ นครหนานหนิง-กรุงฮานอย เมืองเซินเจิ้น-กรุงฮานอย , เมืองฉงชัว-กรุงฮานอย และเมืองไปเซ่อ-จังหวัด Caobang และการขนส่งสินค้าระหว่างตงซิงกับเวียดนาม (จังหวัด Mongcai) ต้องใช้วิธีการเปลี่ยนถ่ายรถสินค้าบริเวณพรมแดนซึ่งสร้างความไม่สะดวกเป็นอย่างมากจากนั้นเมื่อเปิดใช้เส้นทางขนส่งโดยตรงดังกล่าว ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออกไม่เพียงสามารถประหยัดเวลาอีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกมาก ไม่ว่าจะเป็นค่าขนถ่ายสินค้าค่าเช่ารถสินค้า และค่าใช้จ่ายในการผ่านพิธีการศุลกากร จากข้อมูลข่าวจะกล่าวโดยรวมถึงประโยชน์ของการเปิดใช้เส้นทางขนส่งระหว่างประเทศแบบ Door to Door

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาความสัมพันธ์ของจีนกับเวียดนาม เหตุการณ์ในช่วงประวัติศาสตร์ การเกิดสงครามหรือความขัดแย้ง รวมถึงวิธีการจัดการดำเนินความสัมพันธ์ของสองประเทศ โดยมีทั้งสองประเทศได้แสดงถึงความสัมพันธ์กันด้านสังคม วัฒนธรรม อุดมการณ์ทางการเมือง อีกทั้งการดำเนินความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ โดยผ่านประเด็นและมิติบางมิติ ทั้งมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมชาติพันธุ์ รวมถึงมิติของการติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น แนวคิดของจำลอง พิศนาคะ และ ดารา ดวงดี (2522) ชัยสิริ สมุทวณิช (2522) ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (2552) และธีระ นุชเปี่ยม (2537) การศึกษาเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศเวียดนาม ผ่านวิธีการขั้นตอนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเมืองในประเทศเวียดนามไปพร้อมๆกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ถูกทิ้งไว้ภายหลังสงคราม เช่น แนวคิดของเขียน ธีระวิทย์ (2542) ฝ่ายวิชาการ บริษัทไอโอเน็ค อินเตอร์เทรด รีซอสเซด จำกัด (2536) และศรีประภา เพชรเมธีศรี (2542) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของเวียดนาม หลังปีค.ศ.1986 ที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่ การปรับเปลี่ยนของนโยบายต่างประเทศ รวมไปถึงเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของการดำเนินนโยบายกับประเทศรอบด้าน รวมถึงการมองปัญหาที่เกิดขึ้น

ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น แนวคิดของโกสมุทร์ สายจันทร์ (2556) ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (2550) ปิยพัฒน์ บุญนาค (2544) และสุรพงษ์ ชัยนาม (2560)

ส่วนงานวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในซึ่งมีผลต่อการเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศของแต่ละประเทศ นโยบายต่างประเทศทั้งในยุคหลังศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ การร่วมมือของประเทศต่างๆ ใช้กรอบความร่วมมือในด้านการเข้าร่วมกรอบความร่วมมือ เพื่อพัฒนาประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจัยและวัตถุประสงค์ในการมีกรอบความร่วมมือร่วมกัน รวมถึงการกำหนดทิศทางและการจัดการในประเทศของตน เช่น แนวคิดของสีดา สอนศรี (2546) สีดา สอนศรี (2550) และ สีดา สอนศรี และคณะ (2552) ส่วนเอกสารรายงานข่าวจีน - เวียดนาม เกี่ยวกับการเปิดใช้เส้นทางขนส่งทางบกโดยตรงระหว่างประเทศแบบ Point to Point / Door to Door สำหรับสินค้าและผู้โดยสารระหว่างจีนกับเวียดนามอีกหนึ่งเส้นทางเป็นเส้นทางขนส่งใหม่ต่อจากเส้นทางอื่น เช่น แนวคิดและการเผยแพร่การรายงานของศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน (2557)

อนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับการปรับความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังสงครามสั่งสอน ยังไม่มีผู้ใดศึกษาความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน เป็นกรณีศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษา “ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังสงครามสั่งสอน” เพื่อสร้างองค์ความรู้และขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ซึ่งเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอื่นๆได้อีกต่อไป

กรอบแนวความคิดการศึกษาและวิเคราะห์

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยและการดำเนินการปรับความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 คือ ศึกษาปัจจัยและการดำเนินการปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011 ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน ได้แก่

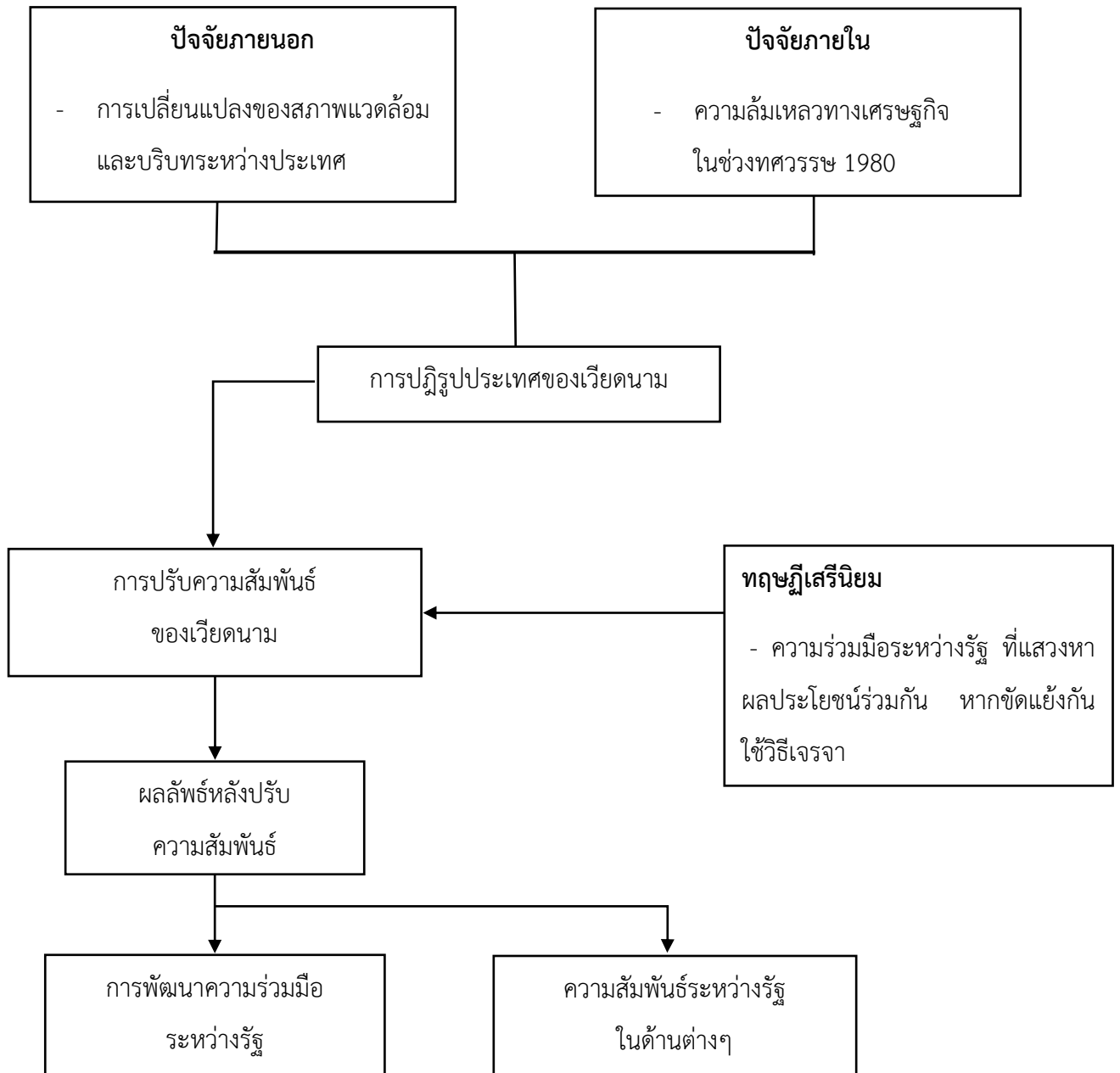
1. ปัจจัยภายนอก คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทระหว่างประเทศ
2. ปัจจัยภายใน คือ ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980

จากปัจจัยข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้ประเทศเวียดนามต้องปฏิรูปประเทศ โดยมุ่งเน้นการปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยาวนาน การมีพื้นที่ชายแดนติดกัน และเวียดนามมุ่งหวังว่าการให้ความร่วมมือกับจีน เป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศ แล้วยังเป็นการแสวงหาความร่วมมือในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเวียดนาม และการดำเนินการปรับความสัมพันธ์กับจีน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสอง มุ่งเน้นการดำเนินความสัมพันธ์ในด้านความร่วมมือ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาวิธีการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยพบว่า วิธีการของเวียดนามในการปรับความสัมพันธ์กับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือ ที่เกิดขึ้นระหว่างสองรัฐ โดยการใช้ทฤษฎีเสรีนิยม คือ รัฐเลือกจะร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน หากเกิดความขัดแย้งก็จะใช้วิธีการเจรจา

โดยเมื่อมีการปรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเกิดขึ้นย่อมมีผลที่ตามมา โดยผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน หลังจากปรับความสัมพันธ์ เกิดการพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ทางการเมือง
2. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
3. ความสัมพันธ์ทางทหาร

บทที่ 3

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เวียดนาม – จีนและการปรับความสัมพันธ์

3.1 ภูมิหลังประวัติศาสตร์เวียดนาม

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึง การเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างสองรัฐ จากเหตุการณ์ในอดีตถึงปัจจุบัน เวียดนามเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับจีนมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามกับจีน ในทางประวัติศาสตร์ได้เริ่มต้นตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาล ที่จีนได้เริ่มเข้ามาบูรณาการเวียดนาม เพื่อต้องการให้พื้นแผ่นดินบริเวณนั้นเป็นของตน โดยใช้เวลากว่านับ 1000 ปี ที่ได้เข้ามาบูรณาการอยู่บ่อยครั้ง และเวียดนามพยายามที่จะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากการปกครองของจีนอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งเวียดนามในปีค.ศ.939 เวียดนามได้รับอิสระ เพราะสถานการณ์ในจีนค่อนข้างปั่นป่วน อันเนื่องมาจากการสิ้นสุดการปกครองของราชวงศ์ถัง และทำให้เวียดนามหลุดออกจากการปกครองของจีนด้วย

จากนั้นเวียดนามได้ก่อตั้งอาณาจักรของตนเองขึ้นมาได้ โดยการปกครองระบอบกษัตริย์ โดยราชวงศ์แรกที่เป็นผู้ก่อตั้ง คือ ราชวงศ์โจว (Nhà Ngô) ในช่วง ค.ศ.939 และมีการสืบทอดอำนาจต่อไปตามลำดับในแต่ละรุ่น ซึ่งในช่วงระหว่างนั้น จีนไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือบูรณาการเวียดนาม จนกระทั่งในช่วงราชวงศ์เจิน (Nhà Trần) ในช่วงปีค.ศ.1225 ในช่วงเวลาการปกครองของราชวงศ์เจิน จีนได้เข้ามาบูรณาการอีกครั้ง โดยในปีค.ศ.1258 ชนเผ่ากลุ่มผู้มีอำนาจจากจีน ได้เข้ามาบูรณาการเวียดนามผ่านทางทะเล และเข้ามาบริหารทางบก โดยเหตุผลที่จะยึดครองเวียดนาม เพราะมีอาณาเขตที่ใกล้กับจีน อีกทั้งในช่วงนั้นเวียดนามมีระบบเศรษฐกิจที่ดี ประเทศรวมกันเป็นปึกแผ่น และเป็นเขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในช่วงเวลานั้นของราชวงศ์เจิน แต่ก็ต้องถอยทัพและพ่ายแพ้ไปถึงสามครั้ง ด้วยวิธีการสู้รบของกองทัพราชวงศ์เจินที่สามารถเอาชนะการเข้ามาบูรณาการของจีนได้ ภายหลังเหตุการณ์นี้ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไม่ได้มีที่ท่าที่จะดีหรือแย่ง เพราะประเทศเวียดนามได้มีการเปลี่ยนผ่านราชวงศ์ที่ปกครองเมือง และปัญหาภายในประเทศที่เกิดขึ้นในระบบขุนนางที่ต้องการขึ้นปกครองประเทศ

หลังจากที่จีนไม่ได้บูรณาการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเวียดนาม ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังไม่มีวิ้วแววที่ไม่เกี่ยวข้องกัน เวียดนามยังคงส่งเครื่องราชบรรณาการไปให้จีนอยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้จีนมาบูรณาการตน แต่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้มีประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลแทนจีน นั่นคือ เวียดนามต้องเผชิญกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกอย่าง ประเทศฝรั่งเศส ที่เข้ามาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสได้เข้ามาบูรณาการพื้นที่ทางตอนกลางของประเทศเวียดนาม (เมืองดานัง) โดยเหตุผลที่ฝรั่งเศสเลือกเข้ามาทางเมืองดานัง เพราะ เมืองดานังมีเมืองท่าที่

สำคัญที่เรียกว่า ท่าฮอยอัน และยังมีศูนย์กลางการปกครองของราชวงศ์ นั่นคือ พระราชวังเฮวี่ ซึ่งในช่วงเวลานั้นคือราชวงศ์สุดท้ายในการปกครองด้วยระบบกษัตริย์ คือ ราชวงศ์เหงวียน (Nhà Nguyễn) จากนั้นระบบการปกครองกษัตริย์ก็ได้สิ้นสุดลง เพราะไม่อาจต้านทานมหาอำนาจที่เข้ามารุกรานประเทศของตนได้ ทำให้ประชาชนต้องหาวิธีการสู้รบใหม่ และต่อสู้กับมหาอำนาจที่ได้เข้ามารุกรานพื้นที่ประเทศของตน

จากนั้นเมื่อฝรั่งเศสค่อยๆเข้ามารวบพื้นที่ได้ทั้งหมดในเวียดนาม ทำให้เวียดนามต้องหาวิธีการจัดการเพื่อให้ประเทศเป็นอิสระจากอำนาจตะวันตก โดยวิธีที่เวียดนามสามารถกำจัดอำนาจตะวันตกได้ และวีรบุรุษที่เข้ามาช่วยเหลือ คือ ผู้นำโฮจิมินห์ (Nguyễn ái Quốc) ที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการการรุกรานของประเทศฝรั่งเศส ด้วยการจัดตั้งกองทัพกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (Đảng cộng sản Việt Nam) โดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้เกิดจากการรวมกลุ่มของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (Đông Dương cộng sản đảng) พรรคคอมมิวนิสต์อันนัม (An Nam cộng sản Đảng) และพันธมิตรคอมมิวนิสต์อินโดจีน (Đông Dương cộng sản liên đoàn) เข้าด้วยกัน และดำเนินขับไล่การรุกรานของฝรั่งเศสด้วยวิธีการที่ชื่อว่า การปฏิวัติเดือน 8 (Cách mạng Tháng Tám) ในปีค.ศ.1945 พร้อมทั้งการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักชาติ อีกทั้งผู้นำโฮจิมินห์ ได้ประกาศอิสรภาพให้แก่เวียดนามต่อชาวโลก และตั้งชื่อประเทศว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (Dân Chủ Cộng Hòa) เพื่อที่จะไม่ให้อำนาจจากที่อื่นเข้ามาแทรกแซงและรุกรานได้ ภายหลังจากนั้น กองกำลังเวียดนามของพรรคนิคมคอมมิวนิสต์เวียดนาม สามารถโจมตีป้อมปราการสำคัญของฝรั่งเศสได้ที่เดียนเบียนฟู ในปีค.ศ.1954 วิกฤตการณ์สงครามครั้งนั้นมีทางที่จะขยายตัวจนกลายเป็นสงครามระหว่างประเทศ ฝรั่งเศสจึงยอมรับความพ่ายแพ้และสงบศึก ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการลงนามในอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1954 ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีผลให้เวียดนามถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้ โดยมีเส้นขนานที่ 17 องศาเหนือเป็นเส้นแบ่งเขตเวียดนามเหนือและใต้

หลังจากเหตุการณ์การรุกรานของฝรั่งเศสได้ถอยทัพออกไปออกจากเวียดนาม ผลของการที่ประเทศเวียดนามซึ่งถูกแบ่งออกเป็นเหนือและใต้ ทำให้ประเทศเวียดนามตกที่นั่งลำบาก ความสงบยังไม่เกิดขึ้น สงครามภายในประเทศเริ่มก่อตัวขึ้น โดยสงครามความขัดแย้งในครั้งนี้ เกิดจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันของทางเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยเวียดนามเหนือปกครองด้วยระบอบอำนาจของคอมมิวนิสต์ นำโดย ผู้นำโฮจิมินห์ (Nguyễn ái Quốc) ส่วนทางเวียดนามใต้ ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย นำโดย โง่ ดิง เสียม (Ngô Đình Diệm) ไม่เพียงแต่การปกครองและอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ยังมีประเทศมหาอำนาจอย่าง สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ เป็นผู้นำอุดมการณ์ประชาธิปไตย ได้เข้ามาแทรกแซงสงครามในครั้งนี้

สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในเวียดนามตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตามนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย ความมุ่งมั่นของสหรัฐที่จะต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม เพราะเห็นว่าถ้าหากไม่ต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดจะตกอยู่ใต้อิทธิพลจีน ซึ่งหมายถึงว่าเอเชียทั้งหมดจะพ่ายแก่คอมมิวนิสต์ด้วย ส่วนการต่อสู้ของเวียดนามเหนือ ก็ได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตและโดยเฉพาะจากจีน ความช่วยเหลือของจีนเกิดจากความเป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์และที่สำคัญยิ่งกว่าคือผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของจีนที่ต้องการให้พรมแดนจีน - เวียดนามมีความปลอดภัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนต้องการขจัดอิทธิพลสหรัฐจากเอเชีย ดังนั้น ความกังวลด้านความมั่นคงของจีนนอกเหนือจากไต้หวันแล้วก็คือ อินโดจีน

จากข้างต้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สหรัฐ เข้ามาสนับสนุนผู้นำของเวียดนามใต้ และช่วยเหลือเวียดนามใต้ให้ยึดอำนาจจากรบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งทางด้านฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือมีกองทัพเวียดมินห์ สำหรับการสู้รบเต็มรูปแบบและมีขบวนการเวียดกง เป็นประชาชนทั่วไปที่นิยมคอมมิวนิสต์ ปฏิบัติการแทรกซึมและบ่อนทำลายอยู่ทั่วไปในเวียดนามใต้ ทำให้ยากต่อการปราบปรามและทำให้สื่อต่างๆ เสนอภาพเสมือนทหารสหรัฐรังแกประชาชนเวียดนามที่อ่อนแอกว่า อีกทั้งเวียดนามเหนือได้ใช้ยุทธวิธีกำลังทำสงครามเต็มรูปแบบกับกองทัพสหรัฐ บุกรุกเข้ามาได้เส้นขนานที่ 17 และสังหารประชาชน แม้จะไม่ได้ชัยชนะแต่ทำให้ชาวเวียดนามใต้เกิดความเกรงกลัวอำนาจของคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนืออย่างมาก จึงมักยอมเข้ากับเวียดนามเหนือในฐานะกองกำลังเวียดกง ปฏิบัติการแทรกซึม บ่อนทำลายในเวียดนามใต้ ด้วยการสู้รบในยุทธวิธีการนี้ และสหรัฐเห็นท่าที่ไม่สู้ดีนัก จึงจัดฉากให้เป็นสงครามที่เกิดขึ้นเองภายในประเทศ อีกทั้งรัฐบาลของโง ดิง เสียม ไม่สามารถต่อสู้ เอาชนะกลุ่มขบวนการเวียดกงและขบวนการปัญญาชน ผู้นำทางศาสนาได้ ทำให้ต้องยอมรับความพ่ายแพ้ และปลดปล่อยเวียดนามใต้

สงครามในครั้งนี้ได้ยุติลงตามข้อตกลงของสนธิสัญญาปารีส โดยตามข้อตกลง สหรัฐจะต้องถอยทัพ กองกำลังทั้งหมดออกจากเวียดนาม และไม่มีทหารอเมริกันอีก จึงทำให้ผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ นำโดย ผู้นำโฮจิมินห์ ได้รวมประเทศทั้งเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้เข้าด้วยกัน และตั้งชื่อประเทศขึ้นว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Cộng Hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam) และแสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามได้รับการปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์

3.2 ภูมิหลังสงครามสั่งสอน

ในช่วงเหตุการณ์ที่ผ่านมาประเทศเวียดนามใต้ประสบกับการเข้ามารุกรานของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่จำเป็นต้องรื้อถอนระบบเศรษฐกิจ ปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการปฏิรูปประเทศ และความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศ เพราะเป็นประเทศที่

เพิ่งผ่านพ้นสงครามมา และเวียดนามสามารถรวมประเทศกันได้เป็นผลสำเร็จ ได้เริ่มต้นพัฒนาประเทศ และปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศที่เวียดนามได้รับความช่วยเหลือมา นั่นคือ จีนกับรัสเซีย แต่เวียดนามก็เลือกเต็มใจที่จะรับความช่วยเหลือจากรัสเซียมากกว่าเลือกรับจากจีน นั่นอาจเป็นเพราะ เวียดนามค่อนข้างมีความหวาดระแวงจีนเป็นทุนเดิมอยู่แล้วและย่อมไม่ปรารถนาที่จะผูกพันใกล้ชิดกับจีนมากเกินไป อีกทั้งเกรงว่าจีนอาจเข้ามาก้าวล่วงแทรกแซงกิจการภายในประเทศของตนเป็นได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์จีนกับเวียดนามค่อนข้างไม่ดีนัก และความขัดแย้งก็ยังคงมีอยู่ ด้วยปัญหามากมายที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น การกระทบกระทั่งกันทางชายแดน การที่เวียดนามขับไล่ชาวจีนให้ออกไปจากเวียดนาม และรวมถึงการที่เวียดนามเบนเข็มไปหารัสเซียอย่างชัดเจน โดยมีกรลงนามสัญญาการรักษาความปลอดภัยร่วมกัน นั่นแสดงว่าเวียดนามเป็นฝ่ายรัสเซียอย่างสมบูรณ์

จากเหตุการณ์ที่เวียดนามเลือกเป็นพันธมิตรกับรัสเซีย จึงทำให้ความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีนเกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น เวียดนามจึงพยายามสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศของตน โดยการพยายามเข้าไปมีอิทธิพลในประเทศข้างเคียง อย่างประเทศลาวและกัมพูชา สำหรับลาวนั้นสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย เพราะลาวช่วงตอนนั้นสภาพโดยรวมค่อนข้างอ่อนแอ ทรัพยากรต่างๆ ก็ค่อนข้างแห้งแล้ง และจำเป็นต้องรับความช่วยเหลือจากเวียดนาม ส่วนกัมพูชานั้นเป็นประเทศที่เข้มแข็งกว่า โดยในช่วงยุคสมัยการนำของนายพอลพต ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีอุดมการณ์แนวคิดเดียวกับจีน อาจจะทำได้ง่ายๆ คือ มีจีนสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้อยู่ แต่เวียดนามก็ยังคงพยายามแผ่อิทธิพลเข้าไปในกัมพูชา เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตนเอง

การที่เวียดนามพยายามเข้าไปมีอิทธิพลในกัมพูชา ซึ่งนำโดยการสนับสนุนของจอมพลสมเด็จอัครมหาพญาจักรี เฮง สัมริน (សម្តេចអគ្គមហាពញ្ញក្រី ហេង សំរិន) โดยนายพลเฮง สัมรินสนับสนุนเวียดนามให้โค่นล้มรัฐบาลพอลพต ทำให้สร้างความไม่พอใจอย่างมากให้แก่ผู้ที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดอุดมการณ์เดียวกันอย่างจีน และด้วยความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามมีสะสมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยเฉพาะตั้งแต่การที่เวียดนามรวมประเทศและเป็นพันธมิตรกับรัสเซียอย่างเปิดเผย รวมถึงการประกาศตนเข้าร่วมกับองค์กรโคมิคอน ซึ่งเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ และการที่เวียดนามปฏิบัติต่อชาวจีนในเวียดนามอย่างรุนแรงโดยไม่เกรงใจตน รวมถึงปัญหาต่างๆที่บริเวณเขตชายแดนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข สาเหตุเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ความขัดแย้งของจีนกับเวียดนามที่เกิดขึ้นสะสมมาโดยตลอด และการที่เวียดนามได้เข้าไปแทรกแซงกัมพูชา โค่นล้มรัฐบาลพอลพต ที่มีจีนสนับสนุนอยู่ เป็นผลทำให้จีนมองว่าเวียดนามคิดจะแข็งข้อสร้างความขัดแย้งกับจีนที่มีเดิมอยู่แล้วมีเพิ่มมากขึ้น เหตุการณ์นี้จึงมีผลทำให้จีนทนไม่ได้ ในที่สุดจีนได้ทำสงครามไม่มีประกาศกับเวียดนาม โดยจีนอ้างว่าเป็นการส่งสอนลงโทษเวียดนามที่พยายามเข้ามาแทรกแซงกัมพูชา และเจตตนาของสงครามนี้เป็นสงครามที่จำกัดขอบเขต เพื่อเป็นการแสดงเจตตนาของจีนที่ต้องการเพียงลงโทษเวียดนาม ไม่ได้ต้องการดินแดนของเวียดนาม ดังนั้นความขัดแย้ง

ระหว่างจีนกับเวียดนาม ได้ปรากฏออกมาในรูปแบบของสงครามที่ไม่มีประกาศ หรือที่เรารู้จักกัน คือ สงครามสังคมนั่นเอง

สงครามสังคมนั้น คือ สงครามที่เกิดขึ้นระหว่างจีนกับเวียดนาม ในปีค.ศ.1979 โดยประเทศจีน เปิดฉากการรุกรานเพื่อตอบโต้การบุกครองและยึดครองกัมพูชาของเวียดนาม โดยนับตั้งแต่ที่เวียดนาม สนับสนุนนายเฮง สัมริน เข้ามาใช้อำนาจในกัมพูชา โดยการโค่นล้มรัฐบาลของนายพอลพต ทำให้ ประเทศมหาอำนาจอย่างจีน ประท้วงให้เวียดนามล้มเลิกความคิดที่ต้องการจะยึดครองกัมพูชา ถอนออกไป ซึ่งไม่เป็นผลสำเร็จ เวียดนามมีท่าทีแข็งกร้าว ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจของจีน เพราะคิดว่า ตนอยู่ภายใต้อิทธิพลใหญ่อย่างรัสเซีย จากนั้นจึงเป็นเหตุให้จีนเคลื่อนไหวกองทัพเข้าปะทะเข้ากับ เวียดนามโดยเร็ว จึงทำให้เกิดสงครามที่ไม่มีประกาศเช่นนี้ โดยจีนได้ตอบรุกรานเวียดนามด้วยการบุก ยึดเวียดนามทางตอนเหนือ นั่นคือ กรุงเทพมหานครหลักใจกลางเมืองของเวียดนาม รวมทั้งตามเขต ตามแนวชายแดนอีก 3 เขต คือ หล่าวกาย (Lào Cai) กาวบิ่ง (Cao Bằng) และ ลือกบิ่ง (Lộc Bình) และได้เข้าบุกยึดพื้นที่เข้ามาเรื่อยๆ และในขณะนั้นเอง กองทัพเวียดนามมีท่าทีที่อ่อนแรงลง ไม่สามารถต้านทานกองทัพและยุทธวิธีการสู้รบของจีนได้ จึงได้ขอความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต แต่ สหภาพโซเวียตเองยังไม่พร้อมหรือยังไม่แน่ใจว่าจะเข้าร่วมสงครามหรือไม่ เพราะถ้าหากตนเข้าร่วม อาจจะทำให้เกิดเป็นสงครามขยายวงกว้างมากไปกว่าเดิม และด้วยเหตุการณ์ที่ไม่สู้ดีนักซึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพโซเวียตและจีนค่อนข้างมีความขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้นสหภาพโซเวียตจึงได้ เพียงใช้นโยบายคอยดูแล ส่งกองกำลังและอาวุธทางเรือไปเวียดนามเท่านั้น นอกจากนี้สหภาพโซเวียต ยังคงเน้นย้ำจุดยืนของตน ในกรณีสงครามระหว่างเวียดนามกับจีนว่า สหภาพโซเวียตจะไม่แทรกแซง ในความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ เพราะโซเวียตยังคิดว่าไม่คุ้มต่อการเสียนำอำนาจของตนไปสู่กับ อำนาจใหญ่ และความสัมพันธ์ของโซเวียตกับจีนที่ค่อนข้างตึงเครียด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เวียดนามมี กำลังทหารค่อยๆลดถอยลง และจีนเห็นถึงท่าทีของเวียดนามที่อ่อนแอลงจึงได้เคลื่อนยกทัพเข้ามาสู่ เวียดนามเรื่อยๆ จนถึงกรุงฮานอย และเริ่มเปิดฉากรุกโดยใช้กองกำลังทั้งหมดเข้าโจมตีกองทัพ เวียดนาม ทำให้กองทัพสูญเสียกำลังทหารเป็นจำนวนมาก และยากที่จะสู้ต่อ หลังจากนั้น จีนได้เห็น ถึงบทเรียนที่เวียดนามได้รับแล้ว จึงประกาศว่าการกิจลงโทษได้ลุล่วงแล้ว ถอนกำลังทหารออกจาก ประเทศเวียดนาม และบทสรุปของสงครามในครั้งนี้ไม่สามารถสรุปได้ว่าใครเป็นผู้ชนะ เพียงแต่จีนได้ แสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าเป็นสงครามที่ต้องการสังคมนเวียดนามแต่เพียงเท่านั้น และจีนพยายาม ไม่ให้เวียดนามเข้ามาค้ำอำนาจอยู่เหนือตน อีกทั้งต้องการให้เห็นว่าใครที่สามารถทำให้เวียดนามต้อง กลับมาปรับความสัมพันธ์ด้วยอีกครั้ง

แม้ว่าการทำสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามจะสิ้นสุดลง แต่ความขัดแย้งระหว่างสอง ประเทศก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ทุกขณะ โดยการรุกรานตามแนวพรมแดนซึ่งกันและกันก็ยังคงมีอยู่ อย่างต่อเนื่อง และทั้งสองประเทศก็ยังคงประนีประนอมไม่ทำที่ลดหย่อนความตึงเครียด ดังนั้นหลังจาก

สงครามที่จีนทำกับเวียดนามโดยไม่มีประกาศในปีค.ศ. 1979 แม้ว่าจีนจะประกาศถอนกำลังของตนทั้งหมดออกจากเวียดนามแล้วก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็ยังคงตึงเครียดและมีท่าทีไม่ต่างไปจากเดิม

อย่างไรก็ตาม สงครามระหว่างจีนกับเวียดนามได้สิ้นสุดลง โดยทั้งคู่ต่างแสวงหาหนทางที่จะนำไปสู่การเจรจา เพื่อหาข้อยุติความขัดแย้งระหว่างกันหลายครั้ง แต่การเจรจาระหว่างสองประเทศก็ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นทางการ เนื่องจากความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ข้อนี้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ อีกทั้งยังมีปัจจัยอีกมาหมายที่ส่งผลให้การดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามมีอุปสรรคและไม่ง่ายตายนัก

3.3 ความพยายามปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม - จีน ในช่วงปีค.ศ.1979 - ค.ศ.1990

โดยการพยายามปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม เริ่มต้นด้วยความพยายามเจรจาร่วมกันหลายครั้ง แต่การประชุมระหว่างสองประเทศก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นทางการ จนกระทั่งวันที่ 7 เมษายน ค.ศ.1979 จีนและเวียดนามสามารถตกลงที่จะเจรจาร่วมกันได้ โดยเวียดนามยอมรับข้อเสนอของจีนในการเจรจาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งสองประเทศกำหนดให้มีการเจรจาร่วมกันในระดับรองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในวันที่ 14 เมษายน ค.ศ.1979 โดยมีมติการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ นำโดย ฟาน เหียน (Phan Hiên) รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเวียดนาม และ หัน เหนียน หลง (Han Nian Long) รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน ได้เข้าร่วมประชุมซึ่งกัน ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม โดยการประชุมครั้งนี้กล่าวถึงเรื่องการรุกรานและครอบครองดินแดนซึ่งกันและกัน โดยทั้งฝ่ายเวียดนามและจีนต่างได้ยื่นข้อเสนอในวาระการประชุมครั้งนี้ด้วยกัน แต่ทั้งจีนและเวียดนามต่างปฏิเสธข้อเสนอของแต่ละประเทศทั้งคู่ จึงทำให้การประชุมครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จในการเริ่มต้นปรับความสัมพันธ์

หลังจากนั้นแม้ว่าจะมีความพยายามเจรจาระหว่างสองประเทศ แต่การประชุมดังกล่าวก็ยังหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันไม่ได้ แต่ทั้งจีนและเวียดนามทั้งคู่ต่างก็ยังคงพยายามเจรจาร่วมกันอยู่ โดยตั้งแต่เดือนเมษายน ในครั้งที่แล้วถึงเดือนมีนาคม ค.ศ.1980 ทั้งจีนและเวียดนามได้มีการเจรจาร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันหลายต่อหลายครั้ง แต่กระนั้นก็ตาม แม้ว่าขณะที่ทั้งจีนและเวียดนามประชุมร่วมกันอยู่ ก็ยังคงมีการกล่าวถึงการคุกคาม การบุกรุก และการรุกรานตามแนวพรมแดนซึ่งกันและกันอยู่เสมอ และยังกล่าวถึงเรื่องการเตรียมความพร้อมทางการทหารเพื่อการต่อสู้กันอยู่ทุกขณะของทั้งสองประเทศ ดังนั้น ท่าทีดังกล่าวของทั้งสองประเทศ ส่งผลให้การเจรจายังคงไม่สามารถบรรลุข้อตกลงและไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างจีนกับเวียดนามได้ นอกจากนี้ ท่าทีดังกล่าวยังส่งผลให้ในทศวรรษ 1980 ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามยังคงมีความตึงเครียดอยู่เช่นเดิม

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศยังคงพยายามรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอยู่ ดังจะเห็นได้จากในการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 5 ในปี ค.ศ.1982 เวียดนามได้แสดงท่าทีในการเปลี่ยนทัศนคติต่อจีน โดยคณะกรรมการการเมืองเวียดนาม (Central Committee's Political) ได้พูดถึงนโยบายของเวียดนามต่อจีน และได้เรียกร้องให้มีการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ โดยได้กล่าวว่า “พวกเราสนับสนุนนโยบายมิตรภาพและการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และประชาชนชาวจีน พวกเราสนับสนุนนโยบายรักษาความสัมพันธ์ขั้นปกติระหว่างสองประเทศ โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ” และในขณะเดียวกันประธานาธิบดีของจีน ได้ส่งสาส์นแสดงความยินดีแก่เวียดนามในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ 40 ปีของการก่อตั้งประเทศเวียดนาม ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศยังมีการติดต่อและแสดงถึงการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

การประชุมร่วมกันของทั้งสองประเทศที่จัดขึ้นนับครั้งต่อหลายครั้ง แต่การประชุมทั้งสิ้นก็เป็นเพียงการรักษาความสัมพันธ์เท่านั้น แต่หากการจะยุติความขัดแย้งเลยก็ยังคงต้องใช้ระยะเวลา โดยความพยายามของเวียดนามในการที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับจีนที่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเริ่มจะตึงเครียดมากขึ้น ซึ่งปรากฏอยู่ในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 6 (Congress of Communist Party) ในปี ค.ศ.1986 ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ได้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ในคำแถลงนโยบายต่างประเทศของผู้นำเวียดนาม คือ เวียดนามได้สนับสนุนนโยบายของนายมีคาอิล กอร์บาชอฟ ผู้นำของสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นพันธมิตรที่สำคัญของเวียดนามในการปรับความสัมพันธ์กับจีน และผู้นำเวียดนามก็พยายามที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับจีน โดยได้มีการประกาศนโยบายเสริมสร้างมิตรภาพกับจีน และพร้อมที่จะเจรจาแก้ไขปัญหาค้างๆ ระหว่างสองประเทศ เวียดนามพร้อมที่จะเจรจากับจีนทุกที่ ทุกเวลาและในทุกระดับ เพื่อปรับความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน อีกทั้งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนของทั้งสองประเทศ และเพื่อสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลก และในการประชุมครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปของเวียดนามที่มีต่อจีน ความตึงเครียดของทั้งสองประเทศก็ได้ลดลง

ขณะที่ความสัมพันธ์จีนกับเวียดนามมีท่าทีที่ผ่อนคลายความเครียดลงนั้น ในเวลาเดียวกันความขัดแย้งระหว่างสองประเทศก็ยังคงมีความรุนแรงอยู่ทุกขณะ ดังจะเห็นได้จาก ในปี ค.ศ.1988 จีนและเวียดนามยังคงมีกรณีข้อพิพาททางทะเลซึ่งกันและกันอยู่ โดยจีนกับเวียดนามได้ปะทะกันบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ ซึ่งนำไปสู่การครอบครองบางส่วนของหมู่เกาะโดยจีน ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้ความตึงเครียดของทั้งสองประเทศยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าจีนกับเวียดนามจะยังคงมีความตึงเครียดระหว่างกัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามก็ดูเหมือนจะมีปัจจัยที่นำไปสู่การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยในช่วงครึ่งปีหลังของปี ค.ศ.1988 ความขัดแย้งตามพรมแดนของทั้งสองประเทศได้ปรากฏขึ้น โดยหลังจากที่ความขัดแย้งและการทำสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามในปีค.ศ.1979 ส่งผลให้จีนคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อเวียดนาม แต่ในช่วงปลายปีค.ศ.1980 สัญญาณของการค้าระหว่างจีนกับเวียดนามเริ่มดีขึ้น ประกอบกับความตึงเครียดตามพรมแดนจีนและเวียดนามก็ได้ลดน้อยลง และปรากฏการค้าตามพรมแดนระหว่างสองประเทศก็ได้ประสบความสำเร็จ โดยใช้ข้อตกลง 5 ข้อ ส่งเสริมการค้าตามชายแดนระหว่างสองประเทศ

นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปีค.ศ.1989 เป็นต้นมา จีนและเวียดนามได้มีการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองประเทศอยู่เสมอ ซึ่งการประชุมของทั้งสองประเทศถือเป็นสัญญาณสำคัญที่จะนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์กันในอนาคต และสัญญาณของความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนกับเวียดนามก็ชัดเจนขึ้น โดยในการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 7 ในปีค.ศ.1990 เวียดนามได้ดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับโซเวียตและประเทศสังคมนิยมอื่นๆ และเวียดนามยังได้พัฒนาความสัมพันธ์ของตนกับลาวและกัมพูชา นอกจากนี้เวียดนามยังได้วางเป้าหมายต่อไปในการสร้างความร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประเทศจีน อีกทั้งการประชุมครั้งนี้ได้เกิดสัญญาณสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม โดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ส่งเสริมการอยู่ร่วมกับจีน

3.4 การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม – จีน หลังปีค.ศ.1990

การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนได้โดดเด่นขึ้นที่การประชุมในปีค.ศ.1990 เริ่มต้นขึ้นเมื่อ นายเหิงยั้น วัน ลินญ (Nguyễn Văn Linh) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม พร้อมด้วยนายฝั่ม วัน ต่ง (Phạm Văn Đồng) ได้เข้าร่วมในการประชุมลับตามคำเชิญของนายหลี่ เฝิง (Li Peng) ผู้นำจีน และ นายเจียง เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เมืองเฉิงตู ซึ่งการประชุมลับครั้งนี้ เปรียบเสมือนการปูทางสำหรับการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้น จนกระทั่งในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1991 นายโด่ หมือย (Do Muoi) และนายหวอ วัน เกียต (Võ Văn Kiệt) ได้เดินทางเยือนกรุงปักกิ่งและเข้าพบนายเจียง เจ๋อหมิน และ นายหลี่ เฝิง ได้มีการหารือและลงนามในแถลงการณ์ร่วม 11 ข้อ ซึ่งถือเป็นข้อตกลงพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน ที่จะไม่แสวงหาความเป็นเจ้าไม่ว่ารูปแบบใดก็ตามและไม่บังคับให้อีกฝ่ายยอมรับอุดมการณ์ของตน จึงนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนอย่างเป็นทางการ ดังนั้น จากการปรับท่าทีในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม ส่งผลให้ทั้งสองประเทศแสวงหาความร่วมมือและ

การแลกเปลี่ยนการค้าระหว่างกันและกัน และจากทำที่ตั้งกล่าว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามมีท่าทีที่ดีขึ้น

โดยการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม จะมีปัจจัยที่นำไปสู่การปรับปรุงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งจึงยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ดังนั้น การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม จะมีทั้งปัจจัยที่เป็นโอกาสและอุปสรรคที่จะนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม

3.5 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์และเจรจาระหว่างจีนและเวียดนาม

3.5.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเวียดนามกับจีน

ปัจจัยภายนอก คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทระหว่างประเทศภายหลังจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น ประกอบกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ซึ่งเคยเป็นอดีตพันธมิตรที่สำคัญของเวียดนาม ส่งผลให้เวียดนามหมดที่พึ่งอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากเวียดนามยังคงต้องการความช่วยเหลืออย่างมหาศาลจากนานาประเทศ จึงทำให้เวียดนามต้องปรับเปลี่ยนท่าทีของตนต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระหว่างประเทศ โดยเวียดนามดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยใช้นโยบายต่างประเทศในหลายทิศทาง (Multi-Directional Foreign Policy) ที่มุ่งเน้นการปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และการปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านขนาดใหญ่ที่มีชายแดนติดต่อกับเวียดนามยาวกว่า 1,347 กิโลเมตร โดยมุ่งหวังว่าการให้ความร่วมมือกับจีน นอกจากจะเป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ติระหว่งสองประเทศแล้ว ยังเป็นการแสวงหาความร่วมมือในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศของเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยภายใน คือ ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980 ที่ส่งผลให้เกิดความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ความล้าหลัง และความยากจนของประชากร เป็นปัจจัยภายในสำคัญที่ผลักดันให้เวียดนามต้องทำการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ โดยประกาศใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ Doi Moi ในปีค.ศ.1986 ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ไปสู่เศรษฐกิจแบบตลาดตามแนวทางของสังคมนิยม (Socialist Market Economy) เน้นการปรับเปลี่ยนการผลิตโดยอาศัยกลไกตลาดมากขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน มีการปฏิรูปการเกษตรในชนบท ปฏิรูปการคลังและอัตราดอกเบี้ย และนำไปสู่การเปิดประเทศแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ และเน้นการส่งออกมากยิ่งขึ้น การปฏิรูปเศรษฐกิจถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือการ

นำประเทศพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและความทันสมัย (Industrialization and Modernization) และเข้าร่วมบูรณาการและแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ

จากปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างจีนกับเวียดนาม การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนก็ไม่ได้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เพราะการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเล็กกับประเทศใหญ่ ซึ่งมีอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้งทั้งสองประเทศยังคงมีปัญหาความขัดแย้งเรื่องดินแดนตามแนวชายแดน และปัญหาข้อพิพาทในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และกลายเป็นความขัดแย้งที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้เวียดนามยังคงเกิดความคลางแคลงใจและหวาดระแวงภัยคุกคามจีน ทำให้เวียดนามไม่ต้องการให้จีนเข้ามามีอิทธิพลเหนือตนและมีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากเกินไป อีกทั้งเวียดนามไม่ต้องการถูกดึงให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเขตอิทธิพลจีน จึงทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน ภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์ มีลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดำเนินไปในสองแนวทาง คือเป็นความสัมพันธ์ที่มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน

3.5.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน

ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและจีน เกี่ยวข้องกับความเกรงกลัวของเวียดนามที่มีต่อจีน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ของประวัติศาสตร์ การถูกคุกคามและการเข้าครอบครองของจีน ตั้งแต่ในอดีต ประกอบกับความขัดแย้งระหว่างสองประเทศที่มีมาอย่างยาวนาน และการขึ้นเป็นมหาอำนาจของจีน ทำให้เวียดนามยังคงมีความหวาดระแวงต่อจีน โดยเกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.5.2.1 การแผ่ขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายหลังจากการเสื่อมอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม ประกอบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนอย่างรวดเร็ว ทำให้จีนพยายามขยายอิทธิพลเข้าสู่ภูมิภาค โดยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญเปรียบเสมือนหลังบ้านที่จีนไม่อาจละทิ้งได้ ซึ่งอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร โดยการขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ โดยการมุ่งขยายการค้าการลงทุน เพื่อแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและตลาด โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่รองรับการส่งออกของสินค้าจีน นอกจากนี้จีนยังขยายอิทธิพลเข้าสู่ภูมิภาคผ่านการให้เงินช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสาธารณูปโภคในรูปแบบของโครงการพัฒนาต่างๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้จีนเข้ามามีบทบาทและเป็นผู้นำในภูมิภาค

การขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรุกคืบทางเศรษฐกิจ ทำให้เวียดนามมองว่าการเข้ามามีอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้มากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเวียดนาม จึงทำให้เวียดนามกังวลถึงภัยคุกคามจากการเข้ามาของจีน และไม่ต้องการให้จีนเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาค

3.5.2.2 ปัญหาข้อพิพาทเรื่องการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้

พื้นที่บริเวณทะเลจีนใต้ เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเดินเรือ และเป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และแหล่งประมง จึงเป็นจุดดึงดูดที่ทำให้หลายประเทศต้องการเข้ามาอ้างสิทธิ์เพื่อครอบครองพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้เป็นการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนของ 6 ประเทศ คือ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน และไต้หวัน ในบริเวณพื้นที่หลัก 2 พื้นที่คือหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และแนวหมู่เกาะและปะการังทางตอนเหนือด้านตะวันออกของทะเลจีนใต้ และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) ทางตะวันตกของทะเลจีนใต้

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและจีนเรื่องการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้นั้น ทั้งเวียดนามและจีนต่างอ้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการครอบครองหมู่เกาะ โดยความขัดแย้งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี.ศ.1974 เมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดี เหงียน วันเถี่ยว (Nguyen Văn Thiệu) ได้ลงนามในสัญญาการสำรวจจุดเจาะน้ำมันกับบริษัทน้ำมันอเมริกัน ทำให้จีนส่งกำลังทหารเข้ายึดครองหมู่เกาะพาราเซลจากเวียดนาม ต่อมาในปี.ศ.1975 เมื่อเวียดนามเหนือยึดอำนาจในเวียดนามใต้ได้สำเร็จ เวียดนามเหนือก็ได้ส่งทหารเข้าไปยึดครองบางส่วนของหมู่เกาะสแปรตลีย์และประกาศกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะเหล่านั้น จนกระทั่งในปี.ศ.1988 จีนได้สร้างสิ่งปลูกสร้างบนเกาะเพ็ญรี่ครอส ลีฟ (Fiery Cross Reef) ที่เวียดนามได้ประกาศครอบครองอยู่ จึงทำให้เกิดการปะทะกันอีกครั้ง กองเรือจีนได้จมเรือโดยสารเวียดนาม 3 ลำ ใกล้เพ็ญรี่ครอส ลีฟ (Fiery Cross Reef) เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 75 คน และในปี.ศ.1992 จีนได้ออกกฎหมาย “Law on the Territorial Sea and Contiguous Zone of the People’s Republic of China” ซึ่งใช้ในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ จึงทำให้หลังจากนั้นเป็นต้นมา ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการปะทะกันในน่านน้ำทะเลจีนใต้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

จากท่าทีที่แข็งกร้าวของจีนในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ประกอบกับการเพิ่มขีดความสามารถทางการทหารของจีน โดยมีการสร้างฐานทัพเรือใกล้กับอ่าวยาลอง บนเกาะไหหลำ ซึ่งเป็นฐานทัพเรือขนาดใหญ่ ที่เต็มไปด้วยเรือดำน้ำที่ติดซีปนาวู นอกจากนี้จีนยังได้เรือรบลาดตระเวน

และฝึกซ้อมรบในทะเลจีนใต้อยู่หลายครั้ง ซึ่งจากการกระทำของจีน เป็นการแสดงแสนยานุภาพทางการทหารของจีนที่เป็นการท้าทายเวียดนามมากขึ้น ซึ่งทำให้เวียดนามเกิดความกังวลถึงท่าทีที่แข็งกร้าวของจีน ประกอบกับสถานะที่ไม่อาจต้านทานจีนได้ จึงทำให้เวียดนามเกิดความหวาดระแวงถึงท่าทีของจีน ที่อาจทำให้เกิดความตึงเครียด และนำไปสู่ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดการกระทบกระทั่งกันได้

จากสาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม โดยจีนและเวียดนามได้พยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และทั้งสองประเทศได้แสดงเจตจำนงร่วมกันแล้วว่าควรจะแก้ไขปัญหาค และปรับความสัมพันธ์กัน โดยเล็งเห็นถึงโอกาสในการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม จึงเริ่มต้นการดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ

3.6 การดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน

จากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ทำให้เวียดนามต้องเผชิญอยู่ เวียดนามจึงเลือกที่จะต้องปรับความสัมพันธ์ทางการทูต โดยจีน เป็นประเทศหนึ่งที่เวียดนามเลือกปรับความสัมพันธ์ ตั้งแต่สงครามระหว่างจีนและเวียดนามสิ้นสุดลง เวียดนามและจีนได้มีความพยายามปรับความสัมพันธ์อยู่หลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถทำให้ท่าทีความขัดแย้งระหว่างกันลดลงไปได้ แต่ด้วยความพยายามของผู้นำจากทั้งสองประเทศก็สามารถทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีสัญญาณที่ดีขึ้น โดยจะเห็นได้จากตั้งแต่ปี.ศ.1989 เป็นต้นมา ทั้งจีนและเวียดนามมีการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของจีนและเวียดนาม โดยทั้งสองประเทศต่างได้ไปเยือนและจัดประชุมทั้งในกรุงปักกิ่ง และกรุงฮานอย ร่วมเจรจาของการปรับความสัมพันธ์

โดยในเดือนกุมภาพันธ์ ปี.ศ.1990 ผู้นำระดับสูงจากเวียดนามได้เดินทางไปสนทนาอย่างลับๆ ณ กรุงปักกิ่ง และในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน ได้มีการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการรอบที่สาม และในขณะเดียวกันตัวแทนจากสถาบันสังคมศาสตร์จีน (Chinese Academy of Social Science) ได้เดินทางไปเยือนเวียดนาม และผู้นำเหวียน วัน ลิน (Nguyễn Văn Linh) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ร่วมเจรจาเป็นการเปิดปูทางในการกระชับความสัมพันธ์กับจีน โดยกล่าวถึงเรื่องการได้รับชัยชนะการปฏิวัติของเวียดนามที่เกิดขึ้นได้นั้น เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากทั้งจีนและสหภาพโซเวียต

และภายหลังจากนั้นการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการรอบที่สี่ระหว่างจีนกับเวียดนามได้ถูกจัดขึ้น ในเดือนมิถุนายน ปี.ศ.1990 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ซึ่งการเจรจาในครั้งนี้ นำโดย สวี ตูซิ่น (Xu Duxin) รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศจีนได้ร่วมเจรจากับ เจิ่น กวาง เกอ (Trần Quang Cơ) รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเวียดนาม ซึ่งจีนได้ส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูง

ที่สุดไปเยือนเวียดนาม และการเจรจาในครั้งนี้มีหัวข้อเจรจาต่างๆ เช่น กรณีความขัดแย้งในกัมพูชา การลดความตึงเครียดตามแนวพรมแดน นอกจากนี้ยังมีการหารือถึงการกระตุ้นให้เกิดการค้าชายแดนของทั้งสองประเทศ ดังนั้น การประชุมครั้งนี้จึงถือเป็นจุดสำคัญที่นำไปสู่ความสมานฉันท์ระหว่างสองประเทศ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนกับเวียดนามก็เริ่มมีประกายแสงไฟเกิดขึ้น

นอกจากนี้เหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนกับเวียดนาม คือ การเปลี่ยนแปลงผู้นำเวียดนาม โดย โด่ เหมื่อย (Đỗ Mười) ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศเวียดนาม และได้ปฏิรูปประเทศ ในทางการดำเนินความสัมพันธ์กับจีนนั้น หลังจากที่การเลือกตั้งโด่ เหมื่อย ขึ้นดำรงตำแหน่ง อีกทั้งเวียดนามก้าวเคลื่อนไปสู่การปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจ พร้อมทั้งส่งสาส์นไปหาพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยกล่าวว่า “พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามต้องการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสองพรรคและสองประเทศมีการปรับความสัมพันธ์กันในพื้นที่”

จากนั้นภายในเดือนกรกฎาคม ปีค.ศ.1991 เวียดนามได้ส่งหัวหน้าคณะกรรมการกลางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเวียดนามเดินทางไปจีน และร่วมถกเถียงประเด็นที่ทำให้จีนและเวียดนามยังคงมีความขัดแย้งกันอยู่ เช่น กรณีความขัดแย้งในกัมพูชา การลดกองกำลังตลอดแนวพรมแดน และข้อพิพาททางพรมแดนบริเวณทะเลจีนใต้ รวมถึงการเจรจาการปรับความสัมพันธ์ เพิ่มการขยายการค้าระหว่างประเทศ และการเชื่อมโยงการคมนาคมทางรถไฟและขนส่งทางอากาศ

จากทำที่ดังกล่าว นำไปสู่โอกาสใการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมากยิ่งขึ้น และหลังจากนี้ได้มีการประชุมครั้งสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม คือ การประชุมสุดยอดเฉิงตู (The Summit at Chengdu) โดยเป็นการประชุม ณ เมืองเฉิงตู ประเทศจีน จัดขึ้นในเดือนกันยายน ปีค.ศ.1991 ซึ่งการประชุมดังกล่าวถูกจัดขึ้นโดย พรรคคอมมิวนิสต์จีน และนายกรัฐมนตรีลี่ เฝิง (Li Peng) ร่วมกับ ผู้นำเหวียน วัน ลีญ (Nguyễn Văn Linh) และโด่ เหมื่อย (Đỗ Mười) ผู้นำทางฝั่งเวียดนาม โดยหลังการประชุมในครั้งนี้ได้ผลลัพธ์ที่ดีเกินคาด การประชุมได้บรรลุข้อตกลง 5 ประการที่ตั้งไว้ นั่นคือ

ข้อที่ 1 ให้มีการหยุดยิงตลอดแนวพรมแดนทั้งสองประเทศ

ข้อที่ 2 ยุติการกล่าวประณามผ่านสื่อต่างๆ

ข้อที่ 3 ควบคุมกิจกรรมทางการทหารตลอดแนวพรมแดน

ข้อที่ 4 ยุติการคุกคามซึ่งกันและกัน

ข้อที่ 5 เปิดให้มีการค้าตามแนวพรมแดนอย่างเสรีและอนุญาตให้มีการแลกเปลี่ยนการค้าและการเดินทาง

โดยผลของวาระการประชุมดังกล่าวได้นำไปสู่การแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างสองประเทศ โดยถือเป็นจุดร่วมในการพยายามแก้ปัญหาเรื่องกัมพูชา และหลังจากที่ผู้นำของทั้งสองประเทศได้หารือกันในที่ประชุมสุดยอดเฉิงตูแล้ว ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็ดำเนินมาจนถึง

ขั้นสูงสุด โดยทั้งสองประเทศ ต่างแสดงเจตจำนงในการแสวงหาหนทางที่จะนำไปสู่กระบวนการปรับความสัมพันธ์ร่วมกัน

3.7 กระบวนการปรับความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน

การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน ได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อโด้ เหมื่อย (Đỗ Mười) และหวอ วัน เกียต (Võ Văn Kiệt) นายกรัฐมนตรีเวียดนามได้เดินทางเยือนกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ตามการเชื้อเชิญของ เจียง เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและ นายกรัฐมนตรีหลี่ เฝิง (Li Peng) โดยกำหนดการประชุมในเดือนพฤศจิกายน ปีค.ศ.1991 ซึ่งการเดินทางครั้งนี้ถือเป็นการเดินทางอย่างเป็นทางการครั้งแรกของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของเวียดนามในการเยือนจีนตั้งแต่ปีค.ศ.1977 ก่อนที่จะมีการทำสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามใน ปีค.ศ.1979 โดยกระบวนการปรับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างสองประเทศได้เริ่มขึ้น เมื่อเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและนายกรัฐมนตรีเวียดนามได้เดินทางเยือนประเทศจีน เพื่อร่วมประชุมสุดยอดครั้งประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม โดยหลังจากนั้น เจียง เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) และนายกรัฐมนตรีหลี่ เฝิง (Li Peng) ซึ่งเป็นฝ่ายของจีน ได้เข้าร่วมประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับทางฝั่งของเวียดนาม และผลตอบรับที่เกิดขึ้นจากการประชุมถือเป็นสัญญาณของความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนกับเวียดนาม เพราะทั้งสองประเทศได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยไม่นำเสนอภาพที่มีความขัดแย้งต่อกัน

ในการประชุมสุดยอดระหว่างจีนกับเวียดนามในครั้งนี้ ผู้นำของทั้งสองประเทศใช้ระยะเวลาอยู่นานพอสมควรในการเจรจาหารือกัน ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมดังกล่าว โฆษกกระทรวงการต่างประเทศจีน วู เจียนมิน (Wu Jianmin) ได้กล่าวต่อผู้สื่อข่าวว่า ในการประชุมครั้งนี้ เจียง เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) ได้เรียกร้องให้ทั้งสองประเทศตกลงยุติประเด็นหนึ่งและสร้างสรรค์อีกประเด็นหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้เสนอให้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกัน และส่งเสริมให้ดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งควรที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้เกิดการกระทบกระทั่งในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน และวู เจียนมิน (Wu Jianmin) ยังคงกล่าวเพิ่มเติมว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามที่ยังคงมีอยู่ ได้แก่ การกำหนดเส้นเขตแดนตลอดแนวพรมแดนจีน - เวียดนามกว่า 1,000 กิโลเมตร การกล่าวอ้างจากจีนว่า เวียดนามเป็นหนี้จีนมากกว่า 186 ล้านดอลลาร์ และการที่มีชาวเวียดนามอพยพเข้ามาในจีนมากกว่า 200,000 คน นอกจากนี้ทั้งสองประเทศยังได้หยิบยกกรณีการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ ในบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์มาเจรจาหารือกันในที่ประชุม

แต่อย่างไรก็ตาม จีนยังคงแสดงเจตจำนงในการควบคุมแนวทางการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับเวียดนาม โดยการประชุมในครั้งนี้จีนได้ทำการลงนามเพียง 2 ข้อตกลงเท่านั้น ได้แก่ ข้อตกลงทางการค้าและข้อตกลงเกี่ยวกับพรมแดน ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวจะครอบคลุมถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การขนส่งและการสื่อสารระหว่างสองประเทศเท่านั้น

นอกจากนี้โฆษกของจีน ได้ยักการเจรจาคำพูดของจีนโดยมีใจความว่า ความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ระหว่างจีนกับเวียดนามจะต้องดำเนินแก้ไข แม้ว่าจะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศแล้วก็ตาม ดังนั้น จีนยังคงมีภารกิจอีกมากมายที่จะต้องทำ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนามในระยะยาว และพวกเราควรจะศึกษาถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างระมัดระวังและหาทางออกของปัญหาในประวัติศาสตร์โดยผ่านการเจรจา และหลังจากที่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว แต่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนามยังคงมีอีกหลายประเด็นที่จะต้องฟื้นฟูให้สมบูรณ์ขึ้น

ต่อมาจีนและเวียดนามได้ลงนามข้อตกลงทางการค้าและการท่องเที่ยว ซึ่งการลงนามดังกล่าวถือเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การยุติความขัดแย้งระหว่างสองประเทศที่ยาวนาน โดยนอกจากสองข้อตกลงดังกล่าวแล้ว จีนและเวียดนามยังได้ร่วมลงนามในข้อตกลงที่สาม คือ ข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ตามแนวพรมแดน ซึ่งทั้งสองประเทศก็ได้ลงนามร่วมกันแต่ไม่ได้เผยแพร่สาระสำคัญของข้อตกลงต่อสาธารณชน

และการเดินทางเยือนจีนของผู้นำเวียดนามถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างมาก และการมาประชุมดังกล่าวเป็นการนำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศ นอกจากนี้ยังถือเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ไม่ใช่เพียงแต่สองประเทศเท่านั้น แต่ยังมีสำคัญต่อภูมิภาคและประเทศต่างๆในโลก รวมทั้งมีความสำคัญต่อสันติภาพความร่วมมือและการพัฒนาของโลกด้วย

บทที่ 4

ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังจากปรับความสัมพันธ์

ในบทที่ 4 นี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม เมื่อเริ่มมีการปรับความสัมพันธ์กันยอมทำให้ทั้งสองประเทศเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยทั้งสองประเทศต่างแสวงหาความร่วมมือ และนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน หลังการปรับความสัมพันธ์

4.1.1 ความสัมพันธ์ทางการเมือง

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างเวียดนามจีนตั้งแต่มีการปรับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการใน ปีค.ศ.1991 เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีการพัฒนาความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ผ่านการแลกเปลี่ยนและการเยือนของผู้มีระดับสูงของทั้งสองประเทศ โดยความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างเวียดนามและจีน ผูกพันกันอย่างโดยตรง ผ่านการสนับสนุนความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการคำนึงถึงการมีเสถียรภาพระยะยาว การมุ่งเน้นอนาคต การเป็นเพื่อนบ้านที่ดี และการมีความร่วมมือรอบด้าน โดยมีความพยายามในการสร้างสัมพันธ์กับจีน โดยผ่านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองใน 3 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง (Party-to-Party Relations) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (State-to-State Relations) และความสัมพันธ์ระหว่างทหาร (Military-to-Military Relations)

ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง (Party-to-Party Relations) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (Vietnam Communist Party-VCP) กับพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Chinese Communist Party-CCP) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองของทั้งสองประเทศ โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับพรรคการเมืองนั้น เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านการแลกเปลี่ยนและการเยือนของผู้มีระดับสูง โดยเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ของทั้งสองประเทศ ได้ยอมรับหลักการพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ที่ยึดหลักความเป็นอิสระและความเท่าเทียม การเคารพซึ่งกันและกัน คำนึงถึงเสถียรภาพระยะยาว การเป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีความร่วมมือรอบด้าน และไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน การประชุมพบปะของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ของทั้งสองประเทศนั้น เป็นการแสวงหาโอกาสในการอภิปรายและแก้ไขปัญหาในประเด็นต่างๆ เช่น การพบปะของนายโต เหมื่อย และนายเจียง เจ๋อหมิน ในปีค.ศ.1997 ที่มีการตกลงแก้ไขปัญหาความขัดแย้งบริเวณพรมแดน และนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการปักปันเขตแดนทางบกและเขตแดนในอ่าวตังเกี๋ย ในปีค.ศ.2000 และการเข้าร่วมประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ ที่นำไปสู่การกระตุ้นการค้า โครงการพัฒนาพลังงาน การเร่งการปักปันเขตแดน และการ

สนับสนุนความร่วมมือทางด้านความมั่นคง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนตัวแทนจาก คณะกรรมการกลาง หน่วยงานราชการ ตัวแทนจากฝ่ายบริหาร เพื่อกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากขึ้นอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (State-to-State Relations) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อประธานาธิบดี Tran Duc Luong และประธานาธิบดีหู จินเทา (Hu Jintao) ได้มีการลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือที่ครอบคลุมรอบด้านในศตวรรษใหม่ (Joint Statement on Comprehensive Cooperation in the New Century) ในปีค.ศ.2000 ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบการทำงานระยะยาวสำหรับความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างรัฐ ที่มีการกำหนดแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีของกระทรวงต่างๆ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวมถึงองค์กรทางการเมืองอื่นๆ และการบรรลุข้อตกลงความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ (Comprehensive Strategic Cooperation Partnership) ในปีค.ศ. 2008 ซึ่งเป็นการสนับสนุนความร่วมมือของทั้งสองประเทศในรอบด้าน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร (Military-to-Military Relations) การพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับนี้ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของเวียดนาม โดยเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์โดยการแลกเปลี่ยนผู้นำระดับสูง ผู้แทนทางการทหารของกระทรวงกลาโหม ตลอดจนผู้นำกองทัพของทั้งสองประเทศ ซึ่งในการพบปะของผู้นำนั้น ได้มีการพูดคุยกันในประเด็นต่างๆเพื่อกระชับความสัมพันธ์ และสร้างกลไกความร่วมมือทางการทหารระหว่างสองประเทศ โดยได้มีการจัดการเจรจาป้องกันเชิงกลยุทธ์ เพื่อเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างกองทัพ และแลกเปลี่ยนความร่วมมือและความช่วยเหลือทางการทหารในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรมทางด้านการทหาร การให้ความช่วยเหลือในการซื้อขายอาวุธ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นต้น

การพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างเวียดนามและจีนนั้น ถือเป็นสัญญาณสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ ซึ่งทำให้เวียดนามและจีนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ทางการเมือง กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการดำเนินความสัมพันธ์กับจีน และเป็นช่องทางหนึ่งซึ่งช่วยลดความตึงเครียดและความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน โดยบนพื้นฐานของการไว้วางใจซึ่งกันและกันและการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือในด้านอื่นๆ

4.1.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

ภายหลังจากที่เวียดนามได้มีการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจโดยเหมา (Đổi Mới) ที่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเวียดนามเข้าสู่อุตสาหกรรมและการบริการที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเกษตรที่เข้มแข็งและทันสมัย และเน้นการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เวียดนามต้องเปิดประเทศในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง

เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจกลายเป็นวาระที่สำคัญของชาติ ประกอบการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีน ทำให้เวียดนามมองว่าจีนเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนาม ส่งผลให้เวียดนามพยายามรักษาความสัมพันธ์กับจีน โดยผ่านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ขยายและยกระดับความร่วมมือในระดับทวิภาคี มีการลงนามในข้อตกลงที่ครอบคลุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ และแสวงหาความร่วมมือกันมากขึ้น

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเวียดนามและจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังจากที่มีการปรับความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าและการลงทุน ความพยายามของเวียดนามและจีนในการขยายความสัมพันธ์ทางการค้าปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อเวียดนามสามารถบรรลุข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าในปี ค.ศ. 1994 โดยมีประเด็นครอบคลุมเรื่องภาษี อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และบริษัทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เงินกลายเป็นประเทศคู่ค้าขนาดใหญ่ที่สุดของเวียดนาม การค้าของทั้งสองประเทศมีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุหนึ่งมาจากความคล้อยคลึงของตลาดทางตอนเหนือของเวียดนามกับตลาดทางตอนใต้ของจีน ประกอบกับการวางโครงการขยายตลาดเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน ส่งผลให้มีอัตราการขยายตัวของการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1996 เพิ่มขึ้นเป็น 2.466 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2000 และ 35.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2011 ซึ่งจากเดิมในปี ค.ศ. 1991 มีการค้าของทั้งสองประเทศมีมูลค่าเพียง 32.23 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ในแง่ของการลงทุน มีการเติบโตควบคู่ไปพร้อมๆกับอัตราการขยายตัวของการค้า โดยได้มีการส่งเสริมให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในเวียดนาม โดยในระยะแรก ช่วงปี ค.ศ. 1991 ถึง 1996 มีบริษัทจีนเข้ามาลงทุนในเวียดนามประมาณ 20 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 79 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยรัฐบาลเวียดนามได้มีการสนับสนุนการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในช่วงปี ค.ศ. 2004 - 2008 มูลค่าการลงทุนของจีนในเวียดนามนั้นสะสมเฉลี่ยสูงสุด 8,500 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการลงทุนเพื่อการพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรมดานัง และโครงการลงทุนเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเด่นฟู้กในเขตชายฝั่งภาคกลางของเวียดนาม จึงทำให้

ปลายปีค.ศ.2011 มีโครงการของจีนที่เข้ามาลงทุนในเวียดนามทั้งสิ้น 883 โครงการ มีทุนจดทะเบียนทั้งหมด 4.3 พันล้านเหรียญ

การพัฒนาเศรษฐกิจนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมขนส่ง มีการสร้างถนน เส้นทางรถไฟ และปรับปรุงเส้นทางคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกและเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ เช่น เส้นทางยูนนาน-เวียดนาม เป็นเส้นทางที่นำไปสู่ทางออกทะเล เชื่อมระหว่างมณฑลยูนนานของจีน หล่าวกาย ไฮฟอง และกว๋างนิงห์ของเวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพในการเป็นระเบียงเศรษฐกิจ มีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกหลักหลักเหวียน และเขตเศรษฐกิจที่หล่าวกาย ไฮฟอง และกว๋างนิงห์ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเหล่านี้ ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเส้นทางอื่นๆ เช่น เส้นทางหนานหนิง-ฮานอย เส้นทางเซินเจิ้น-ฮานอย เส้นทางไปเซอ- กาวบั่ง และเส้นทางหนานหนิง-ไฮฟอง เป็นต้น ซึ่งเส้นทางเหล่านี้เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกโดยตรงระหว่างประเทศแบบ Door to Door ที่เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการค้าของทั้งสองประเทศ รวมถึงเพิ่มพูนความสำคัญในการช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ได้อีกทางหนึ่ง

ถึงแม้ว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามและจีนจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามยังคงมีอุปสรรคต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น ประการแรก คือสัดส่วนการค้าระหว่างเวียดนามและจีนยังคงมีความไม่สมดุล เพราะผู้ผลิตในประเทศเวียดนามไม่สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพในการแข่งขันในตลาดจีน ทำให้ผู้นำเวียดนามจึงเรียกร้องให้จีนเพิ่มการลงทุน เพื่อลดความไม่สมดุลทางการค้า ประการที่สอง คือปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าตามแนวชายแดนจากจีนที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของเวียดนาม ถึงแม้ว่าเวียดนามจะมีการออกมาตรการทางภาษีและเพิ่มความรัดกุมในการควบคุมพื้นที่ชายแดนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เท่าที่ควร จึงทำให้เวียดนามแสวงหาความร่วมมือจากจีน และนำไปสู่การลงทุนในข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าข้ามพรมแดนในปีค.ศ.1998 เพื่อควบคุมการลักลอบนำเข้าสินค้าบริเวณชายแดน

จากการเติบโตทางความร่วมมือทางการค้าและการลงทุน แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งในประวัติศาสตร์มิได้เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามและจีน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความร่วมมือและเสถียรภาพในความสัมพันธ์ระหว่างกัน มาตรการทางเศรษฐกิจจะเป็นสิ่งที่ช่วยลดความตึงเครียดในความขัดแย้งระหว่างกัน กล่าวคือเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างกัน จีนไม่สามารถใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ เช่น การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ในการกดดันให้เวียดนามยอมอ่อนข้อต่อจีน เพราะเวียดนามมีความสำคัญกับจีนในแง่ของการเป็นตลาดส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมทางตอนใต้ของจีน ซึ่งการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจในการกดดัน อาจทำให้จีนสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเวียดนาม จึงทำให้จีนหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจในการกดดันเวียดนาม อย่างไรก็ตามความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นเพียงแค่การ

สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของเวียดนามและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนเท่านั้น แต่ยังมีเงื่อนไขข้อต่อของการขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน

4.1.3 ความสัมพันธ์ทางการทหาร

ความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างเวียดนามและจีน ดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมือง โดยผ่านการพบปะของผู้แทนระดับสูง การเยือนของกองทัพ การค้าขายอาวุธ รวมถึงความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ ที่นำไปสู่ความร่วมมือทางการทหารในด้านต่างๆ เช่น การลาดตระเวนร่วมกันในอ่าวตังเกี๋ย การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ และการให้ความช่วยเหลือในด้านการซื้อขายอาวุธแก่เวียดนาม โดย บริษัท China North Industries Corporation [NORINCO] และ Chinese State-owned arms manufacturer ตกลงที่จะขายอาวุธและกระสุนปืน ปืนใหญ่ ตลอดจนพาหนะที่ใช้ทางการทหารแก่เวียดนาม

นอกจากนี้ยังความร่วมมือการฝึกอบรมทางการทหาร โดยเวียดนามได้ส่งทหารเข้าไปมีส่วนร่วมในการฝึกฝนทางการทหารที่มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศจีน อีกทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของเวียดนาม ได้เข้าร่วมหารือกับคณะกรรมการของจีนที่ปักกิ่ง เพื่อเพิ่มความร่วมมือในอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ และในปีค.ศ.2010 เวียดนามและจีนได้มีการจัดการประชุมว่าด้วย ยุทธศาสตร์การป้องกันและการรักษาความมั่นคงขึ้นที่ฮานอย โดยได้มีการทำความตกลงว่าด้วยการเพิ่มความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือ สนับสนุนการวิจัยและฝึกฝนทางการทหาร และจัดตั้งสถาบันที่ให้คำปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ

ความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารของทั้งสองประเทศนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการปรับปรุงและขยายความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีให้มีความแน่นแฟ้นกันมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทของการแสวงหาความร่วมมือ เวียดนามกับจีนก็ยังคงเกรงกลัวต่อการขยายอิทธิพลของจีนและความหวาดระแวงถึงการเป็นภัยคุกคามของจีน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังคงมีความขัดแย้งระหว่างกัน และนำไปสู่การจัดการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ เพื่อขจัดความขัดแย้งที่มีต่อกันระหว่างทั้งสองประเทศ

4.2 การจัดการความสัมพันธ์ภายใต้บริบทของความขัดแย้ง

จากการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเล็กกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีน เวียดนามยังคงต้องการรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและความเป็นเอกราชทางการเมือง ให้รอดพ้นจากการคุกคามของจีน จึงทำให้เวียดนามดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบหลากหลายทิศทาง (Multi-Directional Foreign Policy) ที่มุ่งเน้นการเปิด

ความสัมพันธ์และขยายความร่วมมือกับทุกประเทศ และการกระจายความสัมพันธ์และการเชื่อมความสัมพันธ์แบบพหุภาคี (Diversification and Multilateralization) เน้นความสัมพันธ์ในระดับพหุภาคีกับกลุ่มต่างๆนอกเหนือไปจากการเน้นความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

จากการดำเนินนโยบายที่มุ่งขยายความสัมพันธ์ในรอบทิศทาง แสดงให้เห็นว่าเวียดนามพยายามที่จะใช้นโยบายนี้เป็นเครื่องมือในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน ซึ่งเวียดนามตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหามิตรประเทศที่เพิ่มมากขึ้น โดยการหันไปปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในความร่วมมือระดับพหุภาคี เพื่อเป็นการขยายโอกาสในการพัฒนาประเทศของเวียดนาม และสนับสนุนการต่อต้านภัยคุกคามจากจีน ซึ่งนำไปสู่การดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศมหาอำนาจที่สำคัญที่เวียดนามใช้ในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน โดยการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับสหรัฐฯ เริ่มต้นตั้งแต่ปีค.ศ.1990 แต่ดำเนินไปได้อย่างช้าๆ จนกระทั่งในปีค.ศ.1994 เมื่อสหรัฐฯ ประกาศยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจกับเวียดนาม การปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีทิศทางที่ดีขึ้น จนนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในปีค.ศ.1995

สหรัฐอเมริกา ถือเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางการเมืองโดยในด้านเศรษฐกิจ ภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับสหรัฐฯ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ในปีค.ศ.2002 สหรัฐกลายเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนาม นอกจากนี้ เวียดนามยังได้เข้าร่วมกับสหรัฐฯ ในการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement: TPP) เพื่อให้เกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจในด้านการเปิดตลาดการค้า บริการและการลงทุน ซึ่งการเจรจายกได้กรอบของความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกนั้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สหรัฐฯ ใช้ในการถ่วงดุลอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคของจีน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มบทบาทของสหรัฐฯ ในการมีส่วนร่วมในภูมิภาคเอเชียอีกด้วย

ในด้านการทหาร เวียดนามและสหรัฐฯ กระชับความสัมพันธ์ทางการทหาร โดยผ่านการแลกเปลี่ยนและการประชุมของผู้นำทางการทหารระดับสูง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือทางการทหารในด้านต่างๆ เช่น การที่สหรัฐฯ แก่ใจ International Traffic in Arms Regulations (ITAR) เพื่อให้ใบอนุญาตในการซื้อขายอาวุธกับเวียดนาม โครงการฝึกฝนทางการทหาร มีการส่งคนไปฝึกฝนที่สถาบันทางการทหารของสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการให้เงินกู้และเงินช่วยเหลือแก่เวียดนามในการพัฒนาศักยภาพทางการทหาร อีกทั้งเวียดนามและสหรัฐฯ ยังได้เข้าร่วมในการเป็นหุ้นส่วนทาง

ยุทธศาสตร์ (Comprehensive Partnership) ทำให้เวียดนามและสหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ที่ครอบคลุมรอบด้าน

จากการขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่ภูมิภาค ประกอบกับการที่สหรัฐฯ ประกาศนโยบาย Strategic pivot ในปี ค.ศ. 2011 ที่ต้องการที่จะปรับสมดุลและกลับเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคอีกครั้ง ซึ่งการกลับมาของสหรัฐฯ สอดคล้องกับความต้องการของเวียดนาม ที่ต้องการให้สหรัฐฯ กลับเข้ามาในภูมิภาคเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีน ซึ่งเวียดนามเล็งเห็นถึงความสำคัญของสหรัฐฯ ไม่ได้เป็นเพียงแค่ประเทศที่มีศักยภาพในการทำนายและรับมือกับศักยภาพทางการทหารของจีนเท่านั้น แต่การมีความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ อย่างใกล้ชิดนั้น ทำให้เวียดนามเกิดความมั่นใจและมีทางเลือกในการรับมือกับจีนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ ไม่ได้มีความสำคัญกับเวียดนามฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เวียดนามก็มีความสำคัญกับสหรัฐฯ เช่นกัน โดยสหรัฐฯ อาศัยเวียดนามเป็นช่องทางในการกลับเข้ามามีอิทธิพล การแสวงหาผลประโยชน์ในภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีนในภูมิภาค

2. รัสเซีย เป็นประเทศที่เป็นพันธมิตรด้านการทหารที่สำคัญของเวียดนาม โดยรัสเซียเป็นแหล่งนำเข้าอาวุธ และเทคโนโลยีทางการทหารที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนาม ภายหลังจากที่เวียดนามและรัสเซียเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในปี ค.ศ. 2001 เวียดนามได้ลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับการซื้อขายอาวุธกับเวียดนาม และรัสเซียเสนอให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่เวียดนามเพื่อสร้างโรงไฟฟ้าหนึ่ง ทวน (Ninh Thuận) และในขณะเดียวกันจากการที่เวียดนามได้มีการเปิดใช้อ่าวคัมรานห์ (Cam Ranh) ทำให้รัสเซียได้รับสิทธิพิเศษในการใช้ฐานทัพอ่าวคัมรานห์ ในการสร้างฐานซ่อมบำรุงและฝึกเรือดำน้ำให้กับเวียดนาม ซึ่งการมีความสัมพันธ์ทางการทหารที่ใกล้ชิดกับรัสเซีย เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารของเวียดนาม เพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันประเทศและในการถ่วงดุลและตอบโต้ท่าที่ที่แข็งกร้าวของจีนในข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

นอกจากความสัมพันธ์ทางการทหารแล้ว ในด้านเศรษฐกิจ รัสเซียยังมีโครงการลงทุนในเวียดนามมากถึง 80 โครงการ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในด้านการเงิน อุตสาหกรรมปิโตรเลียม อุตสาหกรรมเหมืองแร่ พลังงาน การท่องเที่ยว และการขนส่ง ซึ่งการลงทุนทั้งหมด มีมูลค่าทุนจดทะเบียนสูงถึง 4.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งรัสเซียถือเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจของเวียดนามที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปตะวันออก

3. อินเดีย จากท่าทีที่แข็งกร้าวในการอ้างสิทธิ์ของจีนเหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ทำให้อินเดียและเวียดนามมีจุดยืนร่วมกันถึงการมองจีนเป็นภัยคุกคาม เนื่องจากอินเดียมีผลประโยชน์ในการสำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลจีนใต้ และมีความร่วมมือการสำรวจพลังงานเพื่อการพาณิชย์กับเวียดนาม อีกทั้งทะเลจีนใต้ถือเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญในการค้าขายของอินเดีย ซึ่งจากจุดยืนที่มีร่วมกัน ทำให้อินเดียมีความสำคัญกับเวียดนาม ซึ่งนอกจากการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจผ่านการร่วมมือในโครงการความร่วมมือในการสำรวจพลังงานแล้ว อินเดียยังเป็นพันธมิตรทางด้านการทหารที่

สำคัญ โดยอินเดียเสนอเงินกู้ให้แก่เวียดนามจำนวน 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อใช้ในการซื้อเรือลาดตระเวน และเวียดนามซื้อขีปนาวุธ Brahmos จากอินเดีย

4. ญีปุ่น ญีปุ่นเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจกับเวียดนาม ญีปุ่นเป็นประเทศอันดับต้นๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเวียดนามภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น เวียดนามได้รับความช่วยเหลือจากญีปุ่นในรูปแบบของการให้เงินกู้เพื่อการพัฒนา ภายใต้กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจของญีปุ่น โดยในปีค.ศ.1998 ญีปุ่นได้เสนอเงินกู้จำนวน 88 พันล้านเยน เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า 6 พันล้านเยน และความช่วยเหลือทางเทคนิคอีก 6.5 พันล้านเยน ในแง่การค้า ธุรกิจญีปุ่นขยายการลงทุนในเวียดนามอย่างรวดเร็ว ทำให้มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ให้ญีปุ่นกลายเป็นคู่ค้าที่สำคัญของเวียดนาม

5. อาเซียน เวียดนามใช้ความสัมพันธ์ในระดับพหุภาคีภายใต้กรอบของอาเซียนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อใช้ในการถ่วงดุลอำนาจของจีนในภูมิภาค เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในปีค.ศ.1995 การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของเวียดนาม นอกจากการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเป็นการปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคแล้ว เวียดนามยังมุ่งหวังที่จะใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยเวียดนามได้พยายามที่จะนำประเด็นปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้เข้าสู่ที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน เพื่อมุ่งหวังให้อาเซียนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา แต่บทบาทของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ช่วยให้เวียดนามสามารถมีบทบาทในการเจรจาต่อรองและการแก้ไขปัญหาภายใต้กรอบของอาเซียนได้มากยิ่งขึ้น

ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา การที่ประเทศในภูมิภาคมองจีนว่าเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ทำให้ประเทศในภูมิภาคมองเวียดนามเป็นพันธมิตรใหม่ที่มีจุดยืนต่อความเกรงกลัวต่อภัยคุกคามจากจีนร่วมกัน ทำให้เวียดนามดึงอาเซียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการถ่วงดุลจีนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนใช้เป็นเวทีในการต่อรองแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งการที่เวียดนามเข้าสู่การเป็นสมาชิกของอาเซียนนั้น ไม่เพียงแต่ทำให้เวียดนามมีพันธมิตรในการต่อรองกับจีนที่เพิ่มมากขึ้น แต่ยังทำให้เวียดนามกล้าที่จะท้าทายจีนในประเด็นข้อพิพาทอีกด้วย

ภายหลังจากที่เวียดนามประสบความสำเร็จในการปรับความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจต่างๆ ตั้งแต่ช่วงปีค.ศ.1995 เป็นต้นมา ทำให้ในช่วงต้นทศวรรษ 2000 เวียดนามได้มีความพยายามในการยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น จึงนำไปสู่การเข้าร่วมการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ กับประเทศต่างๆ เช่น รัสเซีย สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญีปุ่น อินเดีย

เกาหลีใต้ จีน สเปน สหราชอาณาจักร อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย เป็นต้น เพื่อขยายความสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในรอด้านและพัฒนาความสัมพันธ์ให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศในหลายทิศทาง ที่นำไปสู่การแสวงหามิตรประเทศเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ กับประเทศอื่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อใช้ในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน ซึ่งประกอบด้วย

4.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

จากอุปสรรคของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับจีนที่มีการลักลอบนำเข้าสินค้าและการมีสัดส่วนการค้าที่ไม่สมดุลกัน ทำให้เวียดนามหันไปแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นการขยายตลาด และขยายความร่วมมือทางการค้าในระดับทวิภาคี โดยในช่วงปีค.ศ.1996 เวียดนามให้ความสำคัญกับการค้ากับญี่ปุ่น ไต้หวัน และ อาเซียน โดยสัดส่วนการค้าระหว่างเวียดนามกับญี่ปุ่นในปีค.ศ.1996 มีมูลค่าสูงถึง 1,546 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และการค้ากับไต้หวันมีมูลค่า 1,492 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งการค้าของเวียดนามกับสองประเทศนี้ มีมูลค่ามากกว่าการค้าระหว่างเวียดนามและจีน ซึ่งมีมูลค่าเพียง 1,150 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

จากสภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างเวียดนามกับจีน ในปีค.ศ.2003 ทำให้เวียดนามหันไปให้ความสำคัญกับในการทำการค้ากับสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น จึงทำให้สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นกลายเป็นคู่ค้าและตลาดส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม โดยมูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังสหรัฐฯ ในปีค.ศ.2008 มีมูลค่าสูงถึง 10.11 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯ กลายเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนาม และญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่อันดับสองรองจากสหรัฐฯ นอกจากนี้เวียดนามยังให้ความสำคัญกับการขยายการค้ากับประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฮองกง รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

นอกจากการขยายความสัมพันธ์ทางการค้าแล้ว เวียดนามยังคงเดินหน้าพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อลดการนำเข้าจากจีน และมุ่งการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยอาศัยเงินช่วยเหลือและการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ซึ่งเอื้อต่อการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุน 4 อันดับแรกคือญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ซึ่งสัดส่วนและมูลค่าการลงทุนจะแสดงให้เห็นดังตารางต่อไปนี้

No.	Investment Partners	Number of projects	Total registered-invested capital (USD)	Charter capital (USD)
1	Japan	1849	28,699,621,246	8,149,053,836
2	Taiwan	2234	27,129,094,760	10,924,000,860
3	Singapore	1119	24,875,349,749	7,132,496,424
4	South Korea	3197	24,815,962,168	8,557,624,062
5	British Virgin Islands	510	15,386,367,951	5,302,624,922
6	Hong Kong	705	11,966,693,190	3,885,429,926
7	The United State of America	648	10,507,189,345	2,518,764,942
8	Malaysia	435	10,196,424,427	3,587,302,682
9	Cayman Islands	54	7,505,985,912	1,551,590,422
10	Thailand	298	6,063,689,790	2,682,720,169
11	Netherlands	177	5,910,079,092	2,515,804,521
12	Brunei	131	4,800,984,177	984,904,375
13	China	893	4,697,221,553	2,348,999,504
14	Canada	128	4,689,051,904	1,023,047,375
15	Samoa	95	3,878,698,644	1,318,254,799
16	France	381	3,142,721,227	1,616,462,859
17	United Kingdom	161	2,617,277,101	1,593,474,066
18	Switzerland	92	2,000,717,319	1,368,745,657
19	Luxembourg	24	1,501,659,633	784,682,657
20	Australia	276	1,313,225,884	564,032,196

ภาพที่ 1 ตารางแสดงการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนาม

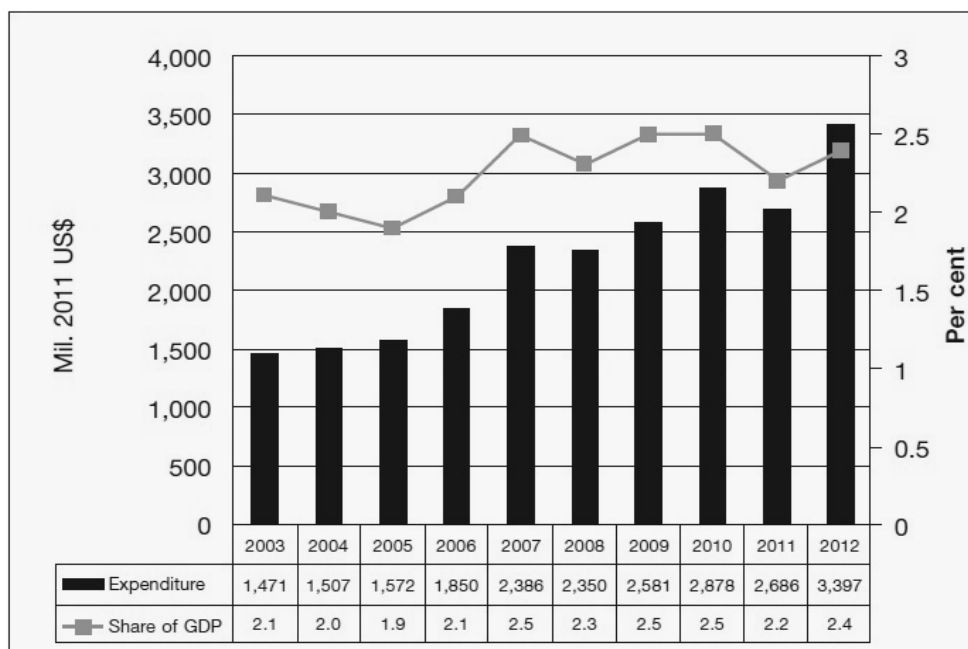
ที่มา: http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=494&itemid=2030

จากการขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนของเวียดนามกับประเทศอื่นๆ เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพยายามของเวียดนามในการที่จะพัฒนาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ จากการที่มีประเทศต่างๆ เข้ามาลงทุนในเวียดนามเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ เป็นต้น เป็นการช่วยเปิดโอกาสและทางเลือกในการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแค่จีนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้น การที่เวียดนามมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ ที่เพิ่มมากขึ้นนั้น จะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้กับเวียดนามให้มีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ด้านการทหาร

จากการเพิ่มขีดความสามารถทางการทหารของจีนอย่างรวดเร็ว สร้างความหวาดระแวงให้กับเวียดนามเป็นอย่างมาก ทำให้เวียดนามเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารให้มีความทันสมัย เพื่อปกป้องอำนาจอธิปไตย ผลประโยชน์แห่งชาติ และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยใช้มาตรการหลักสองแนวทาง คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศภายใน และการซื้ออาวุธสมัยใหม่จากต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทางการทหารของเวียดนามให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

เวียดนามเริ่มมีการพัฒนาทางด้านการทหาร ภายหลังจากการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ Doi Moi ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างขีดความสามารถทางความมั่นคงของประเทศ กาเจริญเติบโตของการพัฒนาเศรษฐกิจ เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการทหาร โดยรัฐบาลเวียดนามได้มีการเพิ่มงบประมาณทางการทหารและริเริ่มโครงการพัฒนาทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากองทัพอากาศ สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยเทคโนโลยีทางการทหาร ในการซ่อมแซม ปรับปรุง และผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อพัฒนาการผลิตอาวุธภายในประเทศ ซึ่งการประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจประกอบกับท่าทีของจีนที่แข็งกร้าวมากขึ้น ทำให้ในปีค.ศ. 2003 เป็นต้นมา งบประมาณทางการทหารของเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีความสอดคล้องกับการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจซึ่งแสดงให้เห็นในแผนภูมิแสดงงบประมาณทางการทหารของเวียดนาม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงงบประมาณทางการทหารของเวียดนาม ตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2012

ที่มา: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database.htm

นอกจากการพัฒนาศักยภาพทางการทหารภายในประเทศแล้ว เวียดนามยังได้มีการซื้ออาวุธสมัยใหม่จากต่างประเทศอีกด้วย โดยรัสเซียถือเป็นพันธมิตรที่สำคัญในการซื้อขายอาวุธของเวียดนาม โดยเวียดนามได้มีการซื้อเรือดำน้ำ Kilo-Class จำนวน 6 ลำ เรือฟริเกตชั้น Gepard จำนวน 2 ลำ เรือคอร์เวตต์ชั้น Tarantul 3 ตลอดจนจรวดรบประเภทอื่นๆ และเครื่องบินรบอีกเป็นจำนวนมากจากรัสเซีย อีกทั้งยังมีการติดตั้งระบบป้องกันและโจมตีเรือแบบ k-300P Bastion ที่มีอำนาจในการโจมตีทำลายกองเรือในระยะทางกว่า 300 กิโลเมตร ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของกองทัพเรือของเวียดนามและป้องกันการบุกรุกจากศัตรูภายนอก นอกจากรัสเซียแล้ว เวียดนามยังมี

การซื้อขายอาวุธและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพทางการทหารภายในประเทศกับประเทศอื่นๆ อีกด้วย เช่น ซื้อเรือดำน้ำขนาดเล็กจากเกาหลีเหนือ ซื้อเรือดำน้ำ Kilo-Class มือสองจากเซอร์เบีย ได้รับการฝึกฝนทางการทหารจากอินเดีย แคนาดา ยูเครน เนเธอร์แลนด์ เบลารุส เป็นต้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นในตารางดังต่อไปนี้

Source Country	Item	Ordered	Delivered	Notes
Belarus	7 Vostok-E radar systems	N/A	2005	
	20 Stok-E radar systems ¹	2013	N/A	
Canada	6 DHC-6 Twin Otter transport aircraft	2010	2012–14	
Romania	12 Yak-52 trainer aircraft	1997	1997	
	10 Yak-52 Trainer aircraft	2008	2009–11	
Russia	2 Project-1241/Tarantul corvettes	1994	1996	
	6 Su-27S/Flanker-B fighters	1994	1995	
	6 Su-27S/Flanker-B fighters	1996	1997–98	
	2 Project-1241/Tarantul corvettes	1998	1999	
	2 Project-10412/Svetlyak patrol vessels	2001	2002	
	(75) 48N6/SA-10D Grumble surface-to-air missiles (SAM)	2003	2005–06	
	2 S-300PMU-1/SA-20A SAM systems	2003	2005	
	4 Su-30MK/Flanker fighters	2003	2004	
	(20) Kh-31A/AS-17 anti-ship missiles (ASM)	2004	2004	For Su-30 fighters
	(400) Kh-35 Uran/SS-N-25 ASM	2004	2008–12	For Gepard-class frigates and Tarantul corvettes
	2 Gepard-3 frigates	2006	2011	Designated Dinh Tien Hoang & Ly Thai To
	2 K-300P Bastion-P coastal defence systems	2007	2009–11	
	(40) Yakhont/SS-N-26 ASM	2007	2009–11	For Bastion coastal defence systems
	6 Project-10412/Svetlyak patrol vessels	2007	2011–12	
	6 Project-636E/Kilo-class submarines	2009	2013–16	
	(40) 3M-54 Klub/SS-N-27 ASM	2009	N/A	For Project-636 Kilo-class submarines
	8 Su-30MK/Flanker fighters	2009	2010–11	
12 Su-30MK/Flanker fighters	2010	2011–12		
2 Gepard-3 frigates	2012	2014–16		
12 Su-30MK fighters ²	2013	2014–15	\$600 mil. deal	
10 Project-1241/Tarantul corvettes (1241.8/Molniya version)	(2004)	2008–16	Licensed to be produced in Vietnam	
Spain	3 CASA — 212-400	N/A	2012–13	For Vietnam Marine Police
Ukraine	(6) MiG-21PFM/Fishbed-F fighter aircrafts	(1995)	1996	Second-hand
	(8) Su-22/Fitter-H/J/K FGA aircraft	2004	2005–06	Second-hand
	4 Kolchuga air search systems	(2009)	2012	

ภาพที่ 3 ตารางแสดงการซื้อขายอาวุธของเวียดนามกับประเทศต่างๆ

ที่มา: <http://portal.sipri.org/publications/pages/transfer/splash>

การพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารและการแลกเปลี่ยนอาวุธและเทคโนโลยีทางการทหารจากประเทศต่างๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาอาวุธของเวียดนามนั้น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพทางการทหารของเวียดนาม เพื่อใช้ในการถ่วงดุลทางการทหารกับจีน ซึ่งการพัฒนาทางการทหารของเวียดนามที่เพิ่มมากขึ้นนั้น ทำให้เวียดนามมีความมั่นใจที่จะท้าทายอำนาจและอิทธิพลของจีน ตลอดจนลดความเกรงกลัวต่อท่าทีที่แข็งกร้าวของจีน อย่างไรก็ตามการมีศักยภาพทางการทหารของเวียดนามที่เพิ่มมากขึ้นนั้น อาจนำไปสู่การใช้กำลังของเวียดนามในการตอบโต้ท่าทีที่แข็งกร้าวของจีนเช่นกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงมากขึ้นและทำให้เกิดความขัดแย้งที่บาน

ปลายมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารของเวียดนามนั้น นอกจากเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาอำนาจของจีนแล้ว ยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของเวียดนาม

สรุปท้ายบท

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีนภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์ในปีค.ศ. 1991 นั้น เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้บริบทของความร่วมมือและความขัดแย้งที่ดำเนินไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นการผสมผสานการคล้อยตามและการต่อต้านภายใต้การดำเนินความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ จากการที่เวียดนามเป็นประเทศที่มีชายแดนติดกับจีน จึงทำให้เวียดนามไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการในการดำเนินความสัมพันธ์กับจีนได้ โดยความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศวางอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์และการพึ่งพาทางเศรษฐกิจที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทวิภาคีให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งการมีจุดยืนทางอุดมการณ์ร่วมกัน นำมาซึ่งความร่วมมือในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางงานการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร ตลอดจนสังคม วัฒนธรรม ที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้มีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ภายใต้ของการแสวงหาความร่วมมือ และการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างสองประเทศนั้น จากการที่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีลักษณะที่ไม่สมดุลกัน ประกอบกับการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่ภูมิภาคมากขึ้น และความขัดแย้งของทั้งสองประเทศในกรณีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศดำเนินไปได้โดยไม่ราบรื่นเท่าใดนัก จากท่าทีที่แข็งกร้าวของจีน ส่งผลให้เวียดนามเกิดความหวาดระแวงและความเกรงกลัวภัยคุกคามจากจีน ในขณะเดียวกัน เวียดนามยังคงต้องการรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย และความเป็นเอกราชของตน ไม่ต้องการที่จะถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเขตอิทธิพลจีน ทำให้เวียดนามตระหนักถึงความจำเป็นในการแสวงหามาตรการในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน เพื่อประกันความมั่นคงของตน จึงทำให้เวียดนามดำเนินความสัมพันธ์แบบรอบด้าน แสวงหามิตรประเทศและความร่วมมือกับชาติอื่นๆ เพื่อถ่วงดุลอำนาจจีน

จากการดำเนินนโยบายที่ขยายความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการถ่วงดุลอำนาจกับจีนนั้น ทำให้เวียดนามต้องประสบกับปัญหาที่จะถ่วงดุลอำนาจระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่เวียดนามหันไปดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมหาอำนาจที่เป็นคู่แข่งกับจีน จึงทำให้เวียดนามประสบกับปัญหาว่าจะถ่วงดุลความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ได้อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่อาจส่งผลกระทบต่อเวียดนามได้ อย่างไรก็ตาม เวียดนามจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์กับจีนไว้ โดยใช้ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางการเมือง ที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางด้านอื่นๆ เป็นกลไกในการจัดการความสัมพันธ์กับจีนภายใต้เงื่อนไขของความไม่สมดุล เพื่อให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “ การปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน ภายหลังจากสงครามสั่งสอน ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011 เพราะ ในปี ค.ศ.2011 เป็นปีที่เห็นถึงผลของการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนที่เด่นชัด โดยผลของการปรับความสัมพันธ์กับจีนที่เกิดขึ้นมีทั้งในด้านเศรษฐกิจที่จีนมีโครงการเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม และประเทศอื่นๆ ในอีกหลากหลายด้านที่เข้ามามีบทบาทกับการปรับความสัมพันธ์ในครั้งนี้ และศึกษากระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษาสรุปตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังต่อไปนี้

5.1 ปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน จากการศึกษาพบว่าประเทศเวียดนามเป็นผู้ริเริ่มพยายามในการปรับความสัมพันธ์กับจีน โดยมีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์และการเจรจาระหว่างจีนกับเวียดนาม แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเวียดนามกับจีน ซึ่งปัจจัยนี้ได้แบ่งออกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ และปัจจัยหลักอีกข้อ คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน ซึ่งปัจจัยนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน ไม่ว่าจะเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอีกหนึ่งปัญหาที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานและยังไม่จบสิ้นในปัจจุบัน นั่นคือปัญหาข้อพิพาทเรื่องอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นข้อสรุปที่เห็นชัดว่าประเทศเวียดนามและจีน ได้พยายามปรับความสัมพันธ์กันระหว่างสองประเทศ แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบความร่วมมือและความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน

การดำเนินปรับความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีน จากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ทำให้เวียดนามต้องเผชิญอยู่ เวียดนามจึงเลือกที่จะปรับความสัมพันธ์ทางการทูต โดยจีนเป็นประเทศที่เวียดนามเลือกปรับความสัมพันธ์ด้วยเป็นอันดับต้นๆ โดยขั้นตอนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้เริ่มต้นตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 ด้วยวิธีการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของจีนและเวียดนาม โดยทั้งสองประเทศได้มีการจัดการประชุมและเจรจากัน ไปเยือนประเทศทั้งสองประเทศสลับกัน อีก

ทั้งมีการส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีระหว่างกันทั้งสองประเทศ และการดำเนินปรับความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีนด้วยวิธีที่กล่าวมาข้างต้นสามารถทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไปในทางที่ดีขึ้น นั่นจึงเป็นสัญญาณบ่งบอกที่ดีของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ

จากปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีนที่กล่าวไปข้างต้น สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ทั้งสองประเทศริเริ่มปรับความสัมพันธ์กัน โดยมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่เข้ามามีส่วนทำให้ประเทศเวียดนามหันมาปรับความสัมพันธ์กับประเทศภายนอก และเมื่อเริ่มการปรับความสัมพันธ์ การดำเนินปรับความสัมพันธ์กันจะเริ่มจากที่ละขั้นตอนและมีกระบวนการเฉพาะของแต่ละประเทศในการปรับความสัมพันธ์ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศย่อมมีความต้องการให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

5.2 กระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน

ผู้วิจัยศึกษากระบวนการในการปรับความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน ได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ. 1989 หลังจบสงครามสั่งสอนแต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศทำที่ยังไม่ดีนัก จึงทำให้เวียดนามพยายามประคองกับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนี้จนเรื่อยมา และกระบวนการการปรับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้เริ่มเด่นชัดขึ้นเมื่อประเทศเวียดนามปฏิรูปเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าประเทศเวียดนามได้เริ่มต้นกระบวนการปรับความสัมพันธ์และรื้อฟื้นขึ้นมาอย่างจริงจัง โดยส่งตัวแทนผู้นำและนายกรัฐมนตรีประเทศเวียดนามไปเยือนกรุงปักกิ่ง ประเทศจีนตามคำเชิญของผู้นำจากประเทศจีน และได้มีการจัดการประชุมร่วมกันในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1991 ซึ่งการประชุมในครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์ที่ทำให้ท่าทีและความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีทิศทางที่ดี เพราะทั้งสองประเทศได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยไม่นำเสนอภาพที่มีความขัดแย้งต่อกัน และภายหลังจากการประชุมในครั้งนั้นก็มีการประชุมของผู้นำตัวแทนของทั้งสองประเทศสลับต่อกันเรื่อยมา และความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็มีทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ระหว่างจีนกับเวียดนามจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีนในระยะยาว

5.3 ผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีนภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์

หลังจากที่ผู้วิจัยศึกษากระบวนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน ที่ได้ดำเนินการปรับความสัมพันธ์มาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ตามมา จากการศึกษาพบว่าผลลัพธ์ของความสัมพันธ์เวียดนามกับจีน

ภายหลังปรับความสัมพันธ์ ได้นำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก คือ

5.3.1 ความสัมพันธ์ทางการเมือง โดยความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างเวียดนามและจีนผูกพันกันโดยตรง ผ่านการสนับสนุนความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเวียดนามมีความพยายามในการสร้างสัมพันธ์กับจีน โดยผ่านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมือง 3 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างทหาร

5.3.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเวียดนามและจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์ โดนเฉพาะอย่างยิ่งการค้าและการลงทุน มีการขยายความสัมพันธ์ทางการค้าขึ้นอย่างชัดเจน

5.3.3 ความสัมพันธ์ทางการทหาร ความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างเวียดนามกับจีนดำเนินควบคู่ไปกับความสัมพันธ์ทางการเมือง โดยผ่านการพบปะของผู้แทนระดับสูง การเยือนกองทัพ การค้าขายอาวุธ รวมถึงความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ความร่วมมือทางด้านทหารต่างๆ จากข้างต้นที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน ซึ่งเป็นการดำเนินความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือซึ่งกัน ความสัมพันธ์และท่าทีของทั้งสองประเทศที่มีทิศทางดีขึ้นแต่ยังคงมีปัญหาและความขัดแย้งที่ยังคงอยู่และยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น การขยายอิทธิพลของจีน จึงทำให้เวียดนามต้องถ่วงดุลอำนาจโดยการหันไปกระชับความสัมพันธ์กับประเทศอื่นด้วยเช่นกัน

จากผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามและจีน ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนกระทั่งยุคภายหลังสงครามสิ้นสุดลง เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศต้องมีปัญหาและความขัดแย้ง จากนั้นทั้งสองประเทศจึงได้ริเริ่มปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าปัจจัยและการดำเนินปรับความสัมพันธ์กับจีนภายหลังปี ค.ศ.1991 - ค.ศ.2011 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และศึกษากระบวนการในการปรับความสัมพันธ์ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์ของความสัมพันธเวียดนามกับจีนภายหลังจากการปรับความสัมพันธ์กัน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยข้อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศนั้น ดำเนินไปทิศทางภายใต้กรอบความร่วมมือและ

ภายใต้ความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน แต่ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินปรับความสัมพันธ์ก็มีทิศทางที่ดีขึ้น และผลประโยชน์ร่วมกันและเป็นหน้าที่พึงพอใจของทั้งสองประเทศ

5.4 ข้อเสนอแนะ

1.ในการศึกษาข้อมูลวาระการประชุมต่างๆในการดำเนินปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เวียดนามกับจีน ผลการศึกษาอาจจะเป็นเพียงการยกตัวอย่างวาระที่เกิดขึ้นในการประชุมเพียงเล็กน้อย ซึ่งผู้ที่สนใจศึกษาต่ออาจจะนำข้อมูลในวิจัยชิ้นนี้เป็นข้อมูลได้

2.ในการเก็บข้อมูลของตารางแสดงการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนาม และตารางงบประมาณทหาร ผลการศึกษาที่เป็นตัวเลข กราฟแสดงข้อมูล ณ ช่วงเวลาที่ศึกษา ตัวเลขดังกล่าว อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

3.งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาที่ยังไม่ได้เจาะลึกมากนัก เพราะเป็นการศึกษาเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ภายในปีค.ศ.1991 - ค.ศ. 2011 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด่นชัดที่สุดในการเริ่มปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีน และผลลัพธ์แสดงออกได้อย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่ในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปและผลลัพธ์อาจไม่ตรงตามช่วงที่ผ่านมา

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

ภาษาต่างประเทศ

Brantly Womack. (2006). **China and Vietnam: The Politics of Asymmetry.**

New York : Cambridge University Press.

Carlyle A.Thayer. (2010). **Southeast Asian Affairs 2010.** Singapore : Institute of Southeast Asian Studies.

Frank Frost. (1993). **Vietnam's foreign relations: dynamics of change.**

Singapore : Regional Strategic Studies Programme, Institute of Southeast Asian Studies.

Ramses amer. (1999). **Sino-Vietnamese Relations: Past Present and Future in Vietnamese Foreign Policy in Transition.** Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

ภาษาไทย

เชียน ชีระวิทย์. (2542). **เวียดนาม : สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

จำลอง พิศนาคะและ ดารา ดวงดี. (2522). **สงครามจีน – เวียดนาม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บันดาสาส์น ผ่านฟ้า.

ดร.ธีระ นุชเปี่ยม. (2537). **เวียดนามหลัง 1975.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.

ัญญาทิพย์ ศรีพนา. (2550). **นโยบายต่างประเทศของเวียดนามหลังปี 1986 :**

กรณีนโยบายของเวียดนามต่อไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ัญญาทิพย์ ศรีพนา. (2552). **เวียดนามหลากหลายมิติ.** กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยพัฒน์ บุณนาค. (2545). **เวียดนามกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน :**

ศึกษาแนวร่วมมือในกรอบของกฎเกณฑ์ระหว่างชาติ. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฝ่ายวิชาการ บริษัทไอโอเนค อินเตอร์เทรด รีซอสเซส จำกัด. (2536). **เปิดประตูการลงทุนสู่**

เวียดนาม. กรุงเทพฯ : บริษัทไอโอเนค อินเตอร์เทรด รีซอสเซส จำกัด.

- สีดา สอนศรี. (2546). **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : นโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์.**
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สีดา สอนศรี. (2550). **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจ
(ค.ศ. 1997 - 2006).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สีดา สอนศรี. (2552). **รายงานวิจัยเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การเมือง เศรษฐกิจ
และการต่างประเทศ (ค.ศ. 1997-2007).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2560). **นโยบายของไทยต่อเวียดนาม.** กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์
- ศรีประภา เพชรมีศรี. (2542). **การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของเวียดนาม.**
กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

ภาษาต่างประเทศ

- Foreign trade Statistics. (2008). **Trade in Goods [Import,Exports and Trade
Balance] with Vietnam 2008-2009.** 24 March 2014 From
<http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5520.htm>
- General Statistics Office of Vietnam. (2014). **Export and Import of Goods.**
24 January 2020. From http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid-472.htm
- General Statistics Office of Vietnam. (2014). **Vietnam's Foreign Investment.**
24 January 2020.
From http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=494&itemid=2030
- Mark E. Manyin,U.S. (2013). **Vietnam Relations in 2013 : Current Issues and
Implications for U.S. Policy.** 24 January 2020
from <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R40208.pdf>

The British Broadcasting Corporation (*BBC*). **Vietnam seals submarine purchasing contract with Russia.** 24 January 2020. From http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/2009/12/091216_russia_viet_contracts.shtml

The Hindu. (2014). **India offers Vietnam credit for military ware.** 24 January 2020. from <http://www.thehindu.com/news/national/india-offers-vietnam-credit-for-military-ware/article4960731.ece>.

Stockholm International Peace Research Institute. (2014). **Sipri Military Expenditure Database.** 22 February 2020. From http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database.htm

Stockholm International Peace Research Institute. (2014). **Sipri Arms Transfer Database.** 26 February 2014. From <http://portal.sipri.org/publications/pages/transfer/splash>

ภาษาไทย

บ้านจอมยุทธ. (2543). **สงครามเวียดนาม.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2562
เข้าถึงได้จาก https://www.baanjomyut.com/library/vietnam_war.html

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. (2557). **กวางซี-เวียดนาม เพิ่มตัวเลือกหนุ่นเส้นทางขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเส้นทางใหม่.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2562
เข้าถึงได้จาก http://www.Thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.Php?SECTION_ID=468&ID=13217.

อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. (2558). **ประวัติศาสตร์โดยสังเขปสงครามเวียดนาม.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2562 เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2015/03/58623>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาววิภารัตน์ ศิระวรกุล
วัน เดือน ปีเกิด	9 สิงหาคม 2540
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
สถานที่ปัจจุบัน	328 ถ.ชนปรีดา ต.ปากแพรก อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช 80110
ประวัติการศึกษา	
2559 – 2562	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาเลือก เวียดนาม
2553 – 2558	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สายวิทย์ – คณิต

แบบโอนลิขสิทธิ์ภาคนิพนธ์
สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นางสาววิภารัตน์ ศิระวรกุล
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาษาเลือกภาษาเวียดนาม
ภาคนิพนธ์	ความสัมพันธ์เวียดนาม - จีน ภายหลังสงครามสังฮอน
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์	อาจารย์ดร.ศิบัติ นพประเสริฐ
ที่อยู่ติดต่อได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา	328 ถ.ชนปรีดา ต.ปากแพรก อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช 80110
หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้	0863962204

ลิขสิทธิ์ของภาคนิพนธ์อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุคุ้มครองสิทธิ์